

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ім. адмірала Макарова
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОЛОГІЇ МОРЯ

КАФЕДРА ФІНАНСІВ

«ДОПУЩЕНИЙ ДО ЗАХИСТУ»

завідувач кафедри

професор, д.е.н. Рогов Г.К.
(науковий ступінь, вчене звання, П.І.Б. завкафедрою)

_____ «__» _____ грудня 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

на тему: **«ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ»**

Виконав: студент групи 6441м
Щербина Д.І.
(підпис)

Керівник роботи:

Доцент кафедри фінансів, к.е.н.
(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Приходько Н.В.
(підпис)

Миколаїв – 2024 р.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ ІМЕНІ
АДМІРАЛА МАКАРОВА**

Факультет економіки та екології моря

Кафедра _____ фінансів
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Гарант освітньої програми
проф., д.е.н. Рогов Г.К.
« » 2024 р.

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»**

Студенту Щербині Денису Ігоровичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Фінансовий аналіз діяльності банків України

Керівник роботи доц., к.е.н. Приходько Наталія Василівна,
(науковий ступень, вчене звання, прізвище, ім'я по батькові)

Затверджені наказом ректора № 247 від «11» жовтня 2024 року

2. Термін подання роботи 12.12.2024 року

3. Вихідні дані по роботі: _____
нормативно-законодавча база
фінансова звітність АТ КБ «Приватбанк» за 2020-2023 роки;
статистична інформація з сайтів Національного банку України,
Міністерства фінансів України, Державної служби статистики

4. Перелік питань, що належать до розробки:
розкрити сутність поняття «фінансовий стан банку»; визначити основні проблеми методичного забезпечення аналізу фінансового стану банку в сучасних умовах; розкрити нормативно-законодавче та інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану банку; проаналізувати діяльність банків України; провести аналіз фінансового стану АТ КБ «Приватбанк»; розробити рекомендації щодо вдосконалення аналізу фінансового стану банку.

5. Перелік графічного матеріалу: 1. Методика проведення аналізу фінансового стану банку. 2. Аналіз основних показників банків України в 2017-2023 роках

та за 9 місяців 2024 року. 3. Динаміка чистого прибутку, рентабельності активів та капіталу банків України у 2017-2023 роках та 9 місяців 2024 року. 4. Динаміка портфеля цінних паперів банківської системи України за 2017-2023 рр. та за 9 місяців 2024 року. 5. ОВДП, які знаходяться в обігу за сумою основного боргу. 6. Динаміка та структура активів АТ КБ «Приватбанк» за 2020-2023 роки. 7. Динаміка та структура пасивів АТ КБ «Приватбанк» за 2020-2023 роки. 8. Структура кредитного портфеля АТ КБ «Приватбанк» за суб'єктами кредитування за 2020-2023 роки. 9. Показники фінансової стійкості АТ КБ «Приватбанк» за 2020-2023 роки. 10. Показники ліквідності АТ КБ «Приватбанк» за 2020-2023 роки. 11. Нормалізовані значення показників-індикаторів для побудови агрегованого показника оцінки фінансового стану АТ КБ «Приватбанк».

6. Дата видачі завдання 06.05.2024

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка
1	Систематизація інформації та складання розгорнутого змісту роботи, затвердження його науковим керівником	19.05.2024	Виконано
2	Розробка теоретичного розділу	20.06.2024	Виконано
3	Розробка аналітичного розділу	10.10.2024	Виконано
4	Розробка проектного розділу	10.11.2024	Виконано
5	Розробка вступу, висновків, списку використаної літератури та додатків	17.11.2024	Виконано
6	Розробка автореферату, презентації кваліфікаційної роботи та доповіді	30.11.2024	Виконано
7	Подання кваліфікаційної роботи на попередній захист	08.12.2024	Виконано
8	Подання на кафедру фінансів тексту остаточного варіанту роботи, підписаного її керівником, разом з заявою щодо самостійності виконання роботи та ідентичності друкованої та електронної версії роботи	12.12.2024	Виконано
9	Подання кваліфікаційної роботи рецензенту	18.12.2024	Виконано
10	Подання на кафедру фінансів електронних версії наступних документів у форматі pdf: кваліфікаційної роботи; файлу-опису кваліфікаційної роботи (згідно Додатку до наказу ректора НУК від 19.05.2020 р. за №287-уч); презентації доповіді	21.12.2024	Виконано
11	Подання на кафедру фінансів письмового відгуку та рецензії на кваліфікаційну роботу	21.12.2024	

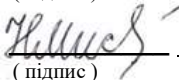
Студент

(підпис)

Щербина Д.І.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Приходько Н.В.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Розкрито основні результати дослідження теоретико-методичних основ аналізу фінансового стану банку. Здійснений аналіз фінансового стану банків України в 2017-2023 роках. Проведений аналіз фінансового стану АТ «Приватбанк» за 2020-2023 рр. Розроблені рекомендації щодо вдосконалення аналізу фінансового стану банку. Побудована модель агрегованого показника оцінки фінансового стану банку.

Ключові слова: фінансовий стан банку, аналіз фінансового стану банку, фінансовий аналіз.

SUMMARY

The main results of the research on the theoretical and methodological foundations of bank financial condition analysis have been revealed. An analysis of the financial condition of Ukrainian banks for the period 2017-2023 has been conducted. The financial condition of SC "Privatbank" for 2020-2023 has been analyzed. Recommendations for improving the analysis of the bank's financial condition have been developed. A model of an aggregated indicator for assessing the financial condition of the bank has been constructed.

Keywords: bank's financial condition, analysis of the bank's financial condition, financial analysis.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ	8
1.1. Сутність поняття «фінансовий стан банку» як об'єкту фінансового аналізу	8
1.2. Нормативно-законодавче та інформаційне забезпечення фінансового аналізу банківської діяльності	15
1.3. Методичні підходи до аналізу фінансового стану.....	21
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ БАНКІВ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	33
2.1. Загальний фінансовий аналіз функціонування банків України.....	33
2.2. Характеристика АТ КБ «ПриватБанк» та аналіз його активів і пасивів .	45
2.3. Аналіз показників фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк»	53
2.4. Аналіз показників ліквідності	57
2.5. Аналіз показників ефективності управління банком	62
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ БАНКУ	69
3.1. Вплив цифрової трансформації та діджиталізації на ефективність фінансового аналізу банку	69
3.2. Розробка моделі агрегованого показника оцінки фінансового стану банку	75
ВИСНОВКИ	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	91
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Фінансовий аналіз діяльності банку має суттєве значення для економіки будь-якої країни. Особливо це важливо для економіки України, яка майже третій рік знаходиться в стані воєнної агресії з боку росії. В таких умовах банківська система України відіграє критичну роль у забезпеченні та підтримці загального фінансово-економічного розвитку країни. Фінансовий стан банківських установ відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової стійкості банківської системи України, і це важливо на сучасному етапі, а також в умовах відновлення країни після війни.

Сучасна банківська система є ключовою складовою економіки будь-якої країни, оскільки вона забезпечує акумуляцію та перерозподіл фінансових ресурсів, що сприяє сталому економічному розвитку. У періоди економічних підйомів та криз роль банків як фінансових посередників набуває особливої ваги. В Україні банківський сектор протягом останніх десятиліть зазнав значних трансформацій: від стабілізації та зростання в докризові періоди до глибоких потрясінь унаслідок глобальної фінансової кризи та внутрішніх макроекономічних проблем.

Проведення фінансового аналізу діяльності банків є важливим інструментом для оцінки їх стійкості, ефективності та здатності виконувати свої функції в умовах динамічних змін. З огляду на значні виклики, зокрема зміни у законодавчому полі, вплив міжнародних регуляторних стандартів та глобалізацію фінансових ринків, питання глибокого аналізу фінансового стану українських банків є надзвичайно актуальним.

Питанням фінансового аналізу банків, їх стійкості присвячені праці таких вітчизняних та зарубіжних вчених як: А. Буряк, А. Герасимович, О. Дзюблюк, А. Загородній, В. Коваленко, Я. Дропа, С. Науменкова, Шиллер Р. та ін.

Не зважаючи на численні публікації з проблем фінансового аналізу функціонування банків, на сьогодні у вітчизняній економічній літературі проблеми аналізу фінансового стану банків всіма учасниками фінансового ринку на основі відкритої інформації залишаються малодослідженими, а тому виникає потреба в їхньому подальшому розгляді та більш глибокому осмисленні.

Актуальність і практична значущість поставлених проблем обумовили вибір теми дослідження, його мету та завдання.

Мета і завдання дослідження. Метою даної кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних і практичних питань здійснення фінансового аналізу банками України та розробка науково обґрунтованих рекомендацій щодо його вдосконалення.

Для досягнення мети в роботі передбачається вирішити наступні завдання:

- розкрити сутність поняття «фінансовий стан банку»;
- визначити основні проблеми методичного забезпечення аналізу фінансового стану банку в сучасних умовах;
- розкрити нормативно-законодавче та інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану банку;
- проаналізувати діяльність банків України;
- провести аналіз фінансового стану АТ КБ «Приватбанк»;
- розробити рекомендації щодо вдосконалення аналізу фінансового стану банку.

Об'єктом дослідження є аналіз фінансового стану банківських установ.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні питання аналізу фінансового стану банків.

Теоретична та методична основа дослідження ґрунтується на базових положеннях фінансового аналізу, фінансового менеджменту, праць вітчизняних та іноземних вчених.

Теоретичні аспекти досліджувались із застосуванням методів індукції та дедукції, за допомогою яких визначено сутність фінансового стану банку. Для досягнення мети та завдань кваліфікаційної роботи застосовані структурно-функціональний підхід, методи аналізу, синтезу, табличний та графічний методи. Методи порівняльного аналізу, синтезу, динамічних рядів надали змогу обробити різноманітну статистичну інформацію щодо фінансового стану банків. Презентація результатів дослідження виконана завдяки табличному та графічному методам.

Інформаційну базу дослідження становлять закони України та нормативно-правові акти НБУ, дані Державної служби статистики України та НБУ, фінансова звітність банків, матеріали офіційних Інтернет-сайтів, результати наукових досліджень провідних вчених з питань аналізу фінансового стану банків, фінансова звітність АТ КБ «Приватбанк».

Наукова новизна отриманих результатів дослідження, полягає у наступному:

удосконалено:

поняття фінансового стану банку, внаслідок чого його визначено як інтегральну характеристику, що відображає здатність банку забезпечувати фінансову стійкість, ліквідність, платоспроможність, ефективність операційної діяльності та дотримання регуляторних норм у контексті динамічних змін внутрішнього та зовнішнього середовища;

отримало подальший розвиток:

модель агрегованого показника оцінки фінансового стану банку, яка дозволяє систематизувати та інтегрувати різні фінансові показники оцінки фінансового стану в єдиний показник для кількісного вимірювання фінансового стану банку. Агрегований показник може використовуватися для порівняння рівня фінансового стану банку за декілька періодів, а також для порівняння фінансового стану різних банків.

Практичне значення отриманих результатів. Проведений в кваліфікаційній роботі детальний коефіцієнтний аналіз фінансового стану

вітчизняних банків може бути необхідною базою для прийняття відповідних оперативних та стратегічних рішень банками та державними органами влади щодо забезпечення стійкого фінансового стану банків України.

Особистий внесок здобувача. Кваліфікаційна робота є самостійно виконаним дослідженням, у якому викладені теоретичні і практичні аспекти фінансового аналізу функціонування банків України.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та методичні положення, які є результатом дослідження, доповідались та обговорювались на Наукових економічних читаннях (он-лайн) «Сталий розвиток в умовах цифрової трансформації економіки», присвячених пам'яті першого декана Інженерно-економічного факультету НУК професора В.Ч. Лі (Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Миколаїв, 2024).

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота викладена на 104 сторінках комп'ютерного тексту і складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (з 53). Робота містить 10 рисунків та 22 таблиці.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

1.1. Сутність поняття «фінансовий стан банку» як об'єкту фінансового аналізу

Сьогодні зростає важливість аналізу банківської діяльності. Регулярний аналіз власної діяльності дозволяє банкам ефективно керувати активами й пасивами, що сприяє збільшенню прибутку та підтримці стабільного фінансового стану. Це стає особливо актуальним у сучасних умовах, коли загострюється конкуренція між банками та небанківськими фінансово-кредитними установами, що здійснюють банківські операції або такі, які банкам заборонено виконувати згідно із законодавством. При цьому у вітчизняній економічній літературі ще не сформовано єдиний підхід до аналізу банківської діяльності.

Узагальнюючою комплексною характеристикою діяльності банку та якості його системи управління є фінансовий стан банківської установи. Взаємозв'язок фінансового аналізу діяльності будь-якої банківської установи та її фінансового стану є надзвичайно тісним, оскільки фінансовий аналіз дозволяє оцінити ефективність діяльності банку й підтримувати, а також забезпечує управління ризиками. Основні аспекти цього взаємозв'язку включають:

1. Оцінку фінансової стабільності та платоспроможності.
2. Аналіз доходності та ефективності.
3. Управління ризиками.
4. Прийняття стратегічних рішень.
5. Забезпечення відповідності регуляторним вимогам.

Таким чином, фінансовий аналіз є ключовим інструментом, що забезпечує підтримання належного фінансового стану банку. Він надає інформацію для оцінки його поточного стану, виявлення ризиків і планування дій для підвищення фінансової стійкості та досягнення стратегічних цілей.

Аналіз економічної літератури дозволив зробити висновки, що поняття «фінансовий стан банку» більшість науковців трактує як сукупність певних коефіцієнтів (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Підходи до визначення поняття «фінансовий стан банку» різними науковцями

Автори	Визначення поняття
Буряк А. В. [1]	«Система показників достатності капіталу, якості активів, ліквідності балансу, ефективності діяльності, рівня управління (менеджменту) банку»
Герасимович А. М. [2, с. 29]	«Оцінка показників фінансової стійкості, ділової активності, ліквідності, ефективності управління»
Дзюблюк О. В. [3, с.7]	«Визначається наявністю у нього фінансових ресурсів, забезпеченістю грошовими ресурсами, необхідними для діяльності, підтримки нормального режиму роботи, здійснення грошових розрахунків з іншими економічними суб'єктами»
Загородній А. Г. [4, с. 117]	«Стан економічного суб'єкта, що характеризується наявністю в нього фінансових ресурсів, необхідними для господарської діяльності, підтримання нормального режиму праці та існування, здійснення грошових розрахунків з іншими економічними суб'єктами»
Коваленко В. В. [5, с. 70]	«Рівень забезпечення економічного суб'єкта грошовими коштами для здійснення господарської діяльності, підтримання нормального режиму роботи та своєчасного проведення розрахунків»

Отже, виходячи з наведених в табл. 1.1 визначень поняття «фінансовий стан банку», можна надати наступне визначення: фінансовий стан банку – це

інтегральна характеристика, що відображає здатність банку забезпечувати фінансову стійкість, ліквідність, платоспроможність, ефективність операційної діяльності та дотримання регуляторних норм у контексті динамічних змін внутрішнього та зовнішнього середовища. Він базується на системі кількісних і якісних показників, які враховують рівень управління ризиками, здатність генерувати прибуток, якість активів і відповідність стратегічним цілям розвитку банку.

Аналіз фінансового стану банківської установи спрямований на визначення рівня її фінансової стійкості, ефективності управління ресурсами, ліквідності, ефективності, рентабельності. Головною метою аналізу фінансового стану банківської установи є надання об'єктивної інформації клієнтам, інвесторам, регуляторам, щодо здатності банку виконувати свої функції під впливом дії зовнішніх та внутрішніх факторів.

Основні завдання аналізу фінансового стану банків зображено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Основні завдання аналізу фінансового стану банків

Завдання	Опис
1	2
Оцінка платоспроможності та ліквідності	Аналіз здатності банку виконувати зобов'язання перед вкладниками, кредиторами та іншими контрагентами. Включає розрахунок показників ліквідності для підтримки балансу між активами та пасивами.
Аналіз рентабельності	Оцінка ефективності діяльності банку у створенні прибутку. Включає показники рентабельності активів (ROA) та рентабельності власного капіталу (ROE).
Аналіз капіталізації	Дослідження структури власного та залученого капіталу, а також рівня достатності капіталу для забезпечення фінансової стійкості та дотримання нормативних вимог.
Оцінка якості активів	Аналіз структури активів, їхньої ліквідності та ризикованості, зокрема кредитного портфеля та інвестицій, для оцінки ризиків неповернення кредитів і втрачених інвестицій.
Аналіз ефективності управління ризиками	Ідентифікація та оцінка ризиків банківської діяльності, таких як кредитні, процентні, валютні та операційні ризики, для підтримки стабільності банку.

1	2
Аналіз структури доходів і витрат	Оцінка структури доходів (кредитні операції, інвестиції, комісійні доходи) та витрат (операційні, адміністративні), щоб визначити чинники прибутковості та оптимізувати витрати.
Оцінка дотримання нормативних вимог	Моніторинг відповідності банку нормативам центрального банку та інших регуляторів (ліквідність, капітал тощо) для уникнення санкцій і відповідності стандартам регулювання.
Аналіз фінансової стійкості та довгострокової перспективи	Оцінка здатності банку зберігати стабільність і конкурентоспроможність у довгостроковій перспективі, включаючи резерви, диверсифікацію активів та загальну фінансову стабільність.

Джерело: створено автором на основі [6-9]

Дані завдання допомагають структурувати основні завдання фінансового аналізу банківської установи, що є важливими для підтримання її стабільного функціонування та розвитку.

На фінансовий стан банку впливають дві групи чинників: зовнішні і внутрішні. Зовнішні фактори включають фактори макросередовища (міжнародні, політичні, економічні, правові, соціально-демографічні, екологічні, природно-кліматичні, науково-технічні, культурні фактори), а також фактори інфраструктури регіону, в якому функціонує банк [10].

У складі міжнародних чинників, що впливають на фінансовий стан банків, можна виділити наступні:

- виникнення світових фінансових криз;
- зміна ситуації на міжнародних фінансових ринках;
- дії транснаціональних банків;
- рівень світових цін на різні товари і ресурси;
- введення фінансових санкцій відносно банків.

Негативний вплив на фінансову стійкість банків можуть надати:

- повалення чинного політичного режиму;
- політичні мітинги;
- розколи в партіях;
- напруженість передвиборчої обстановки [11, с. 17].

Найбільший вплив на фінансовий стан українських банків здійснюють макроекономічні чинники, які характеризують стан економіки держави. До них відносять:

- величина ВВП;
- рівень інфляції;
- стійкість національної валюти;
- профіцит / дефіцит державного бюджету;
- інвестиції в основний капітал промислових підприємств [11, с. 18].

Різновиди фінансового аналізу банків наведені в таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Класифікація видів фінансового аналізу банків

Критерій	Типи аналізу	Опис
Періодичність	Щоденний, щотижневий, місячний, квартальний, річний	Аналіз залежно від частоти проведення для моніторингу стану банку
Спектр проблемних питань	Повний, тематичний	Повний – охоплює всі аспекти роботи банку Тематичний – спрямований на окремі напрямки для покращення діяльності
Мета і характер діяльності банку	Попередній, оперативний, остаточний, перспективний	Попередній – оцінка стану рахунків для визначення здатності банку до виконання операцій Оперативний – оцінка відповідності поточних операцій встановленим нормам Остаточний – оцінка ефективності за звітний період, визначення резервів Перспективний – прогнозування майбутніх результатів та планування нових операцій
Об'єкт аналізу	Функціонально-вартісний, структурний, операційно-вартісний, рейтинговий, факторний, макроекономічний	Функціонально-вартісний – визначення спеціалізації банку, перспектив взаємодії з контрагентами та можливостей підвищення прибутковості Структурний – аналіз структури операцій, ваги активів/пасивів, прибутків і збитків Операційно-вартісний – аналіз вартості окремих операцій та оцінка їх рентабельності Рейтинговий – порівняння банків за фінансовими показниками для оцінки їхньої конкурентоспроможності Факторний – оцінка впливу різних факторів на результати роботи банку Макроекономічний – визначення ролі банку в економіці, участі в кредитуванні та формуванні грошової маси

Джерело: створено автором на основі [12, с. 158].

Хоч напрями та критерії, у відповідності до яких здійснюється аналіз роботи банків, досить різноманітні, методика здійснення аналізу фінансового стану єдина та передбачає наступні етапи: попередній, аналітичний та заключний.

На попередньому етапі фінансову звітність банку готують для подальшого аналізу: перевіряють правильність її складання та достовірність даних, групують статті зі звіту про фінансовий стан та звіту про прибутки і збитки банків, формують аналітичні таблиці та обирають ключові фінансові показники. Потім на основі первинної інформації розраховують абсолютні й відносні показники, що характеризують різні аспекти діяльності банку, а також визначають методику їх розрахунку. Усі показники впорядковують в аналітичні таблиці згідно з напрямками дослідження.

На аналітичному етапі визначають тип і кількість аналітичних таблиць, вибирають методи аналізу для відстеження динаміки та структури показників і здійснюють необхідні фінансові розрахунки.

На завершальному етапі оцінюють отримані результати, роблять висновки та готують аналітичні записки, звіти та коментарі [13].

Фінансова діяльність банку включає формування ресурсної бази шляхом залучення коштів із різноманітних джерел на вигідних умовах, забезпечення оптимального співвідношення власного капіталу і зобов'язань, спрямування ресурсів у кредитний портфель, портфель цінних паперів та інші активи, а також здійснення витрат для отримання доходів і досягнення фінансових результатів.

Останнім часом значення маркетингу в банківській сфері суттєво зросло. Це зумовлено необхідністю використання досліджень ринку фінансових ресурсів, аналізу реальних потреб клієнтів, виявлення сильних і слабких сторін банку та його конкурентів, а також розробки стратегій підвищення конкурентоспроможності послуг, їх ціноутворення і пошуку нових каналів збуту. Усе це закладає основу для підвищення ефективності банківської діяльності.

Важливою складовою роботи банку є його персонал, який розробляє нові послуги, забезпечує виконання стандартних операцій і сприяє реалізації стратегічних цілей банку. Використання знань, навичок і трудового потенціалу працівників є ключовим для досягнення як тактичних, так і стратегічних цілей.

Фінансовий стан банку формується в результаті взаємодії внутрішніх і зовнішніх факторів, і залежно від його рівня банки поділяють на три групи (рис. 1.1).

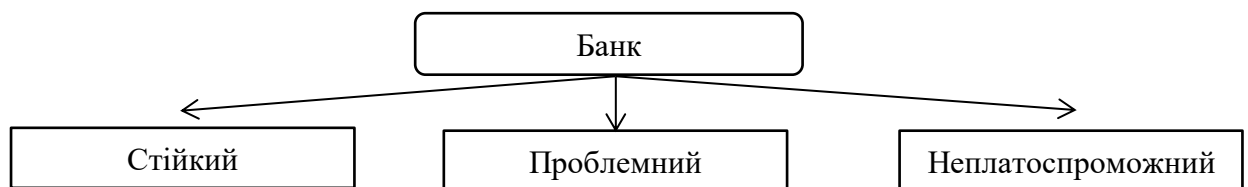

Рис. 1.1. Класифікація банків за рівнем фінансового стану

Проблемним банк вважається за умови його відповідності хоча б одному з наступних критеріїв (ст. 75 Закону України «Про банки і банківську діяльність») [14]:

1. «Банк протягом 30 календарних днів поспіль допустив порушення мінімального значення хоча б одного нормативу достатності капіталу, встановленого нормативно-правовими актами Національного банку України, - два і більше разів».

2. «Банк протягом 30 календарних днів поспіль допустив порушення значення хоча б одного з нормативів ліквідності нижче мінімальних нормативних значень, встановлених нормативно-правовими актами Національного банку України, що розраховуються:

- за щоденними розрахунками - п'ять і більше разів;
- щодаки - два і більше разів;
- щомісячно - один раз».

3. «Систематичне подання та/або оприлюднення недостовірної інформації або звітності з метою приховування реального фінансового стану банку, у тому числі щодо операцій із пов'язаними з банком особами».

«Національний банк України зобов'язаний не пізніше ніж через 120 днів з дня віднесення банку до категорії проблемних прийняти рішення про визнання діяльності банку такою, що відповідає законодавству, або про віднесення банку до категорії неплатоспроможних» [14].

Отже, фінансовий стан банку — це комплексна характеристика, яка відображає рівень його фінансової стабільності, платоспроможності, ефективності використання активів та здатності виконувати свої зобов'язання перед клієнтами, акціонерами та іншими стейкхолдерами. Це поняття є об'єктом фінансового аналізу, адже дозволяє оцінити здатність банку стабільно функціонувати, підтримувати ліквідність і забезпечувати прибутковість діяльності.

1.2. Нормативно-правове та інформаційне забезпечення фінансового аналізу банківської діяльності

Нормативно-правове забезпечення фінансового аналізу банківської діяльності сприяє дотриманню банками стандартів діяльності, підвищенню їх фінансової стійкості та прозорості. Воно охоплює сукупність законодавчих, регуляторних і методичних документів, які встановлюють правила, стандарти та процедури для проведення фінансового аналізу в банківському секторі. Це забезпечує прозорість, ефективність і відповідність діяльності банків вимогам регуляторів.

Основні елементи нормативно-правового забезпечення включають:

1. Закони України:

- Закон України «Про банки і банківську діяльність», що визначає загальні принципи функціонування банків, їх обов'язки та відповідальність [14];

- Закон України «Про Національний банк України», який регулює діяльність центрального банку як основного органу нагляду [15];

- Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» визначає стандарти фінансової звітності, які є базою для аналізу [16].

2. Постанови Національного банку України (НБУ):

Вони регулюють методику складання звітності банків, нормативи достатності капіталу, ліквідності та інших показників. НБУ як основний регулятор встановлює вимоги до регулярного фінансового моніторингу і проведення стрес-тестування банків.

- Постанова НБУ «Про затвердження Правил організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України [17];

- Постанова НБУ «Про затвердження Положення про ліцензування банків [18];

- Постанова НБУ «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні [19];

- Постанова НБУ «Про схвалення Методичних рекомендацій щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України [20];

3. Міжнародні стандарти:

- Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), які визначають єдині підходи до обліку та звітності для забезпечення міжнародної порівнянності даних [16];

- Базельські принципи банківського нагляду (Базель I, II, III), що встановлюють нормативи ризик-менеджменту, ліквідності та капіталу [21].

4. Внутрішні нормативні акти банків, які розробляються банками для проведення внутрішнього фінансового аналізу, відповідно до зовнішніх вимог.

5. Інші регуляторні документи:

- Постанови Кабінету Міністрів України, що стосуються фінансової звітності та податкового обліку;
- нормативні акти, що регулюють антикорупційну діяльність і фінансовий моніторинг.

Важливе місце в аналізі фінансового стану банку займає інформаційне забезпечення, яке включає систему збору, обробки, зберігання та використання даних, необхідних для оцінки фінансового стану, ефективності, ліквідності, платоспроможності та інших аспектів роботи банку. Якісна та повна інформація є основою для прийняття управлінських рішень і формування стратегій розвитку.

Основні складові інформаційного забезпечення:

1. Внутрішні джерела інформації:
 - фінансова звітність (Баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, Звіт про зміни у власному капіталі та примітки до звітності), що формує основу аналізу;
 - аналітичні дані: внутрішні звіти про ефективність управління активами, доходами, витратами, ризиками;
 - операційна інформація: дані про кредитний портфель, інвестиційний портфель, структуру депозитів, доходність банківських продуктів;
 - планові документи: стратегії розвитку, річні плани, бюджети.
2. Зовнішні джерела інформації:
 - дані регуляторів: Постанови, рекомендації, звіти Національного банку України (НБУ), в яких міститься інформація про стан банківського сектору;
 - статистичні дані: макроекономічні індикатори (ставки інфляції, облікова ставка, рівень ВВП), показники фінансового ринку, ринку фінансових послуг;
 - інформація про конкурентів: публічна звітність інших банків, рейтинги, огляди ринку.

- міжнародні джерела: аналітичні звіти рейтингових агентств, таких як Moody's, Fitch, S&P, міжнародні фінансові звіти та прогнози.

3. Джерела нефінансової інформації:

- огляди ринкових тенденцій;
- результати опитувань клієнтів, партнерів, співробітників.

Особливе значення в аналізі фінансового стану банку має зовнішня інформація, яка відображає взаємодію банку із зовнішнім середовищем. Значну частину цієї інформації становить банківське законодавство. Потік зовнішніх даних є динамічним і постійно оновлюється, що створює додаткові складнощі для аналітика. Він має не лише враховувати поточний стан справ, але й прогнозувати майбутні зміни, зважаючи на законодавчі нововведення, які ще не вступили в силу. Основним і єдиним джерелом даних про фінансову діяльність банку залишається бухгалтерська звітність.

Загальні вимоги до фінансової звітності викладені в Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (далі – НП(С)БО 1), затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73, зареєстрований у Мін'юсті 28.02.2013 р. за № 336/22868 [22]. Банки в Україні зобов'язані подавати фінансову звітність згідно з Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ). Цей підхід забезпечує порівнянність звітності на міжнародному рівні, що є важливим для інвесторів, кредиторів і регуляторів. Звітність банків, складена за МСФЗ, має надавати детальну інформацію про фінансовий стан, результати діяльності, грошові потоки та управління ризиками банку. Згідно з МСФЗ, банки подають комплексну фінансову звітність, яка включає:

- «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» відображає активи, зобов'язання та власний капітал банку на певну дату;
- «Звіт про прибутки та збитки та інший сукупний дохід» окрім стандартних статей доходів і витрат, деталізує кредитний дохід, комісійні

доходи та витрати, результати переоцінки фінансових інструментів, інші доходи і витрати;

- «Звіт про рух грошових коштів» розкриває рух коштів за операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю, особливо підкреслюючи операції з кредитами, депозитами, інвестиціями та фінансуванням;

- «Звіт про зміни у власному капіталі» відображає зміни у власному капіталі за звітний період, включаючи вплив переоцінок і нарахування резервів;

- «Примітки до фінансової звітності» охоплюють облікову політику, деталізацію основних статей звітності та інформацію про управління ризиками.

Важливою частиною фінансового аналізу є економічні нормативи НБУ, які допомагають визначити наскільки надійний та стабільний банк як для вкладників, так і для інвесторів та регуляторів. Вони слугують ключовими орієнтирами, оскільки їх виконання демонструє здатність банку дотримуватися мінімальних вимог НБУ та залишатися фінансово стійким.

Завдяки нормативам НБУ контролює діяльність банків, щоб уникнути надмірних ризиків, що можуть загрожувати як окремим банкам, так і фінансовій системі в цілому. Основні нормативи, які мають виконувати банки [19].

1. Норматив мінімального розміру регулятивного капіталу (H_1):

- встановлює мінімальний розмір регулятивного капіталу, який банк повинен мати для здійснення своєї діяльності.

2. Норматив достатності регулятивного капіталу (H_{pk}):

- визначає достатність регулятивного капіталу. Його метою є забезпечення стабільності банківської діяльності в різних економічних умовах

3. Норматив достатності капіталу 1 рівня (H_{k1}):

- визначає рівень капіталу найвищої якості, який може бути швидко використаний для покриття збитків;

4. Норматив достатності основного капіталу 1 рівня (H_{OK1}):

- оцінює частку основного капіталу банку у загальному обсязі ризиків.

Його виконання свідчить про фінансову стійкість банку.

5. Коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами (LCR_{BB}):

- показує здатність банку витримати відтік коштів протягом 30 днів за рахунок наявності високоліквідних активів.

6. Коефіцієнт покриття ліквідністю за іноземними валютами (LCR_{IB}):

- аналогічний до попереднього показника, але враховує ліквідність лише за операціями в іноземній валюті.

7. Коефіцієнт чистого стабільного фінансування ($NSFR$):

- відображає здатність банку підтримувати баланс між довгостроковими активами та стабільними джерелами фінансування. Він дозволяє уникнути ризику втрати ліквідності у довгостроковій перспективі.

8. Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента ($H7$):

- обмежує обсяг кредитних ризиків, які банк може взяти на себе по відношенню до одного клієнта чи групи пов'язаних клієнтів.

9. Норматив великих кредитних ризиків ($H8$):

- контролює сукупний обсяг кредитних ризиків, пов'язаних із великими позичальниками.

10. Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями пов'язаними з банком особами ($H9$):

- обмежує максимальний рівень кредитного ризику, який банк може взяти на себе у взаємодії з пов'язаними особами. Пов'язані особи - це особи, які мають значний вплив на банк (наприклад, акціонери, керівники, споріднені компанії тощо).

11. Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою ($H11$):

- встановлює обмеження на обсяг коштів, які банк може інвестувати в цінні папери одного клієнта.

12. Норматив загальної суми інвестування (Н12):

- регулює загальний обсяг інвестицій банку в цінні папери.

1.3. Методичні підходи до аналізу фінансового стану

Методичні підходи до аналізу фінансового стану банку передбачають використання різних методів і інструментів для оцінки його фінансової стійкості, платоспроможності, ліквідності, ефективності діяльності та рівня ризиків. Основними етапами такого аналізу є збір, обробка та інтерпретація даних для виявлення проблемних зон і можливостей для покращення.

Аналіз економічної літератури стосовно питань аналізу фінансового стану банківських установ дозволив виділити наступні підходи [23-27]:

- 1) коефіцієнтний аналіз;
- 2) рейтингові системи оцінки, що передбачають ранжування банків;
- 3) комплексні оцінки банківського ризику;
- 4) статистичні моделі (системи «попереднього реагування»);
- 5) стрес-тестування;
- 6) макро- та мікропруденційний аналіз.

Кожен із зазначених підходів передбачає виконання певних завдань, зокрема:

- оцінку поточного фінансового стану (стійкості);
- прогнозування майбутнього фінансового стану;
- визначення категорії ризику;
- проведення кількісного аналізу та застосування статистичних методів.

Слід зазначити, що рейтингові системи, коефіцієнтний аналіз та комплексні методики оцінки банківських ризиків дозволяють оцінювати фінансовий стан банку на конкретну дату. Для аналізу майбутнього фінансового стану використовуються статистичні моделі.

Детальніше розглянемо системи оцінки поточного фінансового стану банку.

Перший підхід – це системи коефіцієнтного аналізу та аналізу однорідних груп. Вони дозволяють швидко виявляти відхилення в діяльності банку, забезпечуючи комплексність та повноту аналізу. Такі системи базуються на розрахунку фінансових показників, що впливають на фінансовий стан банку. Завдяки цьому підходу можна детально характеризувати діяльність банку та визначати її специфічні особливості [27].

Прикладом таких систем є BaKred System (BAKIS), запроваджена в 1997 році Центральним банком Німеччини. Вона призначена для оперативної оцінки фінансового стану кредитної організації, а також для виявлення змін у динаміці ринкового, кредитного та ліквідного ризиків. У межах цієї системи аналізуються 47 коефіцієнтів, серед яких 19 характеризують кредитний ризик, 16 – ринковий, 2 – ризики ліквідності, а 10 – прибутковість банківських операцій [28].

Основна проблема використання коефіцієнтного методу полягає в тому, що для банків із різною спеціалізацією або індивідуальними особливостями оптимальні діапазони значень певних коефіцієнтів можуть суттєво різнитися. Це призводить до того, що результати аналізу для всієї сукупності банків можуть бути неточними.

Другий підхід – рейтингові системи оцінки фінансового стану банків. Рейтинги є комплексними характеристиками банків, які оцінюють їх як однорідні елементи банківської системи. Вони розраховуються на основі визначених показників відповідно до прийнятих методик, дозволяючи визначити місце кожного банку в порівнянні з іншими елементами системи. Рейтинги надають узагальнену характеристику діяльності банків [29].

Метою рейтингових методик є оцінка поточного фінансового стану банків. Джерелами інформації для такого аналізу виступають фінансові звіти банків і дані інспекторських перевірок. На основі рейтингів можна ідентифікувати проблеми у діяльності банків та впроваджувати заходи для їх

усунення за допомогою органів нагляду, застосовуючи диференційований підхід.

Існують різні методики побудови рейтингів, серед яких:

1. Індексний метод – передбачає визначення вагових значень для кожного показника фінансового стану банку та розрахунок інтегрального індексу шляхом розв’язання лінійного рівняння.

2. Бальний метод – оцінює фінансові показники банку за шкалою балів.

Рейтингові методики умовно поділяють на дві категорії:

- "Інсайдерські", що передбачають оцінку фінансового стану банків безпосередньо на місцях;

- "Дистанційні", які базуються на даних, що містяться у відкритій фінансовій звітності.

Спершу з'явилися «інсайдерські» методики, тоді як «дистанційні» виникли пізніше, у відповідь на потребу органів нагляду в аналізі та оцінці надійності й фінансової стійкості банків. Характерною рисою більшості методик складання банківських рейтингів є використання ряду компонентів (іноді інтегральних), які визначаються експертним шляхом або за допомогою простих математичних операцій із даними звітності.

Загалом рейтинги є ефективним інструментом для оцінки поточного фінансового стану банків. Проте, оскільки вони базуються на звітних даних, що відображають вже сформовану ситуацію, вони надають інформацію про фінансовий стан банку лише на короткий проміжок часу.

Методики рейтингового аналізу «дистанційного» типу мають певні недоліки:

- вони відображають стан банку на конкретну дату, але не забезпечують оперативності, оскільки результати аналізу доступні лише після складання балансу, що унеможливлює завчасну реакцію;

- результати можуть бути неточними, оскільки базуються виключно на офіційно опублікованій звітності;

- існує ризик використання фальсифікованих даних, оскільки звітність може бути не підтверджена аудиторськими висновками;
- у багатьох методиках показники банків порівнюють із показниками «модельного» банку, визначеного експертним шляхом, що може знижувати об'єктивність оцінки;
- якісний аналіз окремих аспектів діяльності банку вимагає відвідування установи та аналізу первинної інформації, що можливо лише під час інспекційної перевірки.

Третій підхід – це системи комплексної оцінки банківського ризику. Оцінювання поточного фінансового стану банку за цим підходом базується на аналізі його бізнес-підрозділів із подальшим узагальненням результатів для визначення загальної фінансової стійкості. Цей метод є порівняно ресурсозатратним, тому його застосовують нерегулярно, переважно у випадках, коли попередня оцінка, здійснена менш витратними методами, вимагає уточнення.

Цей підхід передбачає визначення важливих функціональних одиниць у межах банків та банківських груп, присвоєння вагових коефіцієнтів кожній з них, а також оцінку кожної одиниці за різними видами ризиків і категоріями контролю за ними. Отримані оцінки агрегуються на рівні груп вищого рівня, що дозволяє зробити підсумкову оцінку для всього банку або банківської групи.

Однак варто зазначити, що цей підхід забезпечує опосередковану оцінку компонентів фінансового стану банку через аналіз окремих видів ризиків. Відповідно, він не дозволяє достатньо детально оцінити такі аспекти, як якість і достатність власного капіталу, прибутковість, ліквідність чи стан ресурсної бази.

З огляду на сучасний стан розвитку банківської системи, виникає потреба у більш детальній інформації про кожен із компонентів фінансового стану банку, що є обмеженням цього підходу.

Четвертий підхід – це використання статистичних моделей, або систем «попереднього реагування». Окрім оцінки поточного фінансового стану, виникає потреба у прогнозуванні фінансового стану банку на перспективу. Такий підхід дозволяє банкам завчасно впроваджувати заходи для запобігання можливим втратам.

Прогнозування фінансового стану банку потребує застосування складних економіко-математичних моделей із використанням сучасних статистичних інструментів. Ці моделі пройшли еволюцію від простих методик до багатофакторних підходів, які не лише оцінюють рівень фінансової стійкості, а й визначають орієнтовний час до настання очікуваної кризи. Статистичні моделі є відносно новим інструментом аналізу фінансової стійкості банків і були впроваджені у практику зарубіжних країн протягом останніх 5-7 років. У деяких країнах їх досі активно розробляють.

Одним із найбільш ефективних підходів у межах цього методу є використання багатовимірного статистичного аналізу, зокрема методів розпізнавання образів та кластерного аналізу. Ці інструменти значно вдосконалюють методологію та принципи рейтингової оцінки фінансового стану банків. Вони не лише слугують додатковим інструментом нагляду за банківською системою, але й дозволяють проводити «експрес-оцінку» роботи власного банку, підвищуючи ефективність управлінських рішень.

П'ятий підхід – стрес-тестування, що є ефективним інструментом для оцінки фінансового стану банку. Основна мета цього методу – прогнозування ризиків, які можуть виникнути під час діяльності банку. Стрес-тестування передбачає оцінювання як кількісних, так і якісних компонентів, що дозволяє визначити вплив ризиків на діяльність банку. На основі отриманих результатів банк може розробити стратегію розвитку для забезпечення своєї фінансової стійкості та підтримання фінансово-економічної стабільності.

У міжнародній практиці застосовують широкий спектр методів стрес-тестування, що базуються на різних індикаторах та підходах до отримання результатів. Найбільш поширеним є сценарний аналіз, який спрямований на

оцінку стратегічних перспектив банку. Цей метод дозволяє моделювати одночасний вплив усіх чинників ризику у разі виникнення екстремальної події.

На відміну від сценарного аналізу, аналіз чутливості має короткостроковий характер і переважно використовується для оцінки негайних наслідків зміни окремих факторів. Ці підходи разом забезпечують більш глибоке розуміння потенційних ризиків та допомагають банкам підготуватися до можливих стресових ситуацій.

Шостий підхід – макро- і мікропруденційний аналіз. Цей підхід ґрунтується на комплексному аналізі внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на банківську систему, із врахуванням динаміки розвитку процесів. Окрім традиційного нагляду за діяльністю банків, важливу роль відіграють моніторинг ризиків, виявлення негативних тенденцій, які можуть зашкодити банкам, а також пошук і впровадження заходів для їх запобігання. Такий напрямок отримав назву макропруденційного аналізу [28].

Макропруденційний аналіз має на меті мінімізацію витрат, пов'язаних із фінансовою нестабільністю, та підтримання фінансової стабільності у глобальних масштабах. Його основними завданнями є оцінка зовнішніх ризиків і моніторинг системних ризиків у фінансовому секторі.

У сучасній практиці макропруденційний аналіз реалізується через дві моделі [28]:

- вбудована модель – підрозділ макропруденційного регулювання інтегрований до інших департаментів центрального банку, таких як департамент монетарної політики (Румунія, Чехія, Польща) або регулювання та нагляду за фінансовими установами (Австрія, Корея, Таїланд);

- відокремлена модель – підрозділ функціонує як окремий департамент центрального банку, підпорядковуючись відповідному виконавчому директору (Нідерланди, Угорщина, Словенія) чи безпосередньо голові центрального банку (Словаччина).

Поряд із макропруденційним аналізом значну роль відіграє мікропруденційний аналіз, метою якого є захист інтересів вкладників і кредиторів окремих банків. Цей вид аналізу спрямований на запобігання виникненню проблем в окремих фінансових установах через дослідження їх внутрішніх ризиків.

Макро- і мікропруденційні аналізи взаємодоповнюють один одного, об'єднуючись у досягненні спільної мети – забезпечення фінансової стійкості банківської системи та захисту інтересів вкладників і кредиторів.

У банківській практиці України застосовують різноманітні методи оцінки діяльності банків, які обираються залежно від поставлених перед аналітиками цілей. Універсальної методики не існує, оскільки банки відрізняються за функціональним призначенням, набором операцій і послуг, складом клієнтів та підходами до реалізації політики на фінансовому ринку. Найчастіше використовуються підходи, що ґрунтуються на коефіцієнтному аналізі, рейтингових оцінках та інших методах.

Аналіз вітчизняних методик оцінки фінансового стану банків показує, що значна їх частина базується на коефіцієнтному аналізі. Такі методики передбачають:

- структурний аналіз, що допомагає ідентифікувати ризики, пов'язані зі структурою активів, пасивів і позабалансовою позицією банку;
- оцінку рентабельності як діяльності банку в цілому, так і окремих операцій;
- оцінку достатності власного капіталу для забезпечення стійкості банку;
- аналіз кредитного ризику, ринкового ризику та ризику ліквідності.

Ці методи дозволяють виявляти фінансові ризики, оцінювати ефективність роботи банку та формулювати стратегії для підвищення його стійкості й конкурентоспроможності.

Для кожного з коефіцієнтів емпіричним шляхом визначають діапазон значень, вихід за межі якого є тривожним сигналом. Зокрема, на основі такого

підходу побудовано коефіцієнтний аналіз офіційних економічних нормативів НБУ (додаток Б).

Системи коефіцієнтного аналізу вимагають значного обсягу інформації, проте їхньою перевагою є можливість проведення розрахунків із використанням нескладних математичних методів. Такі методики доцільно застосовувати як індикатори потенційних проблем, що можуть слугувати підставою для детальнішого вивчення фінансового стану банку за допомогою перевірок на місцях чи використання статистичних інструментів.

Показники для оцінки фінансового стану банку можна поділити на кілька основних груп:

1. Показники, пов'язані зі структурою та достатністю капіталу, зокрема коефіцієнти незалежності, фінансового важеля, співвідношення власного капіталу до активів, достатності основного капіталу (капітал 1-го рівня), адекватності регулятивного капіталу, маневрування, концентрації власного капіталу, мультиплікатор капіталу та захищеності дохідних активів.
2. Показники, що базуються на структурі залучених і запозичених коштів, як-от коефіцієнт розвитку клієнтської бази, залежності ресурсної бази, співвідношення капіталу до строкових депозитів.
3. Показники якості активів, наприклад, частка прострочених і пролонгованих кредитів у кредитному портфелі, частка проблемних кредитів у чистих активах, покриття проблемної заборгованості власним капіталом чи резервами.
4. Показники динаміки активів і пасивів, включаючи коефіцієнти приросту активів, капіталу, позик і депозитів.

Для аналізу фінансового стану банківської установи необхідно розробити методику. Методика – це сукупність, послідовність, порядок використання різних прийомів і методів у дослідженні. Це своєрідний тактичний план, який визначає спосіб і послідовність вирішення конкретного наукового або практичного завдання. Методика як конкретизація заходів і способів виконання робіт містить: опис процедур, форм первинних

документів, обробки отриманої інформації та форми її подання. Вона має забезпечувати локальну завершеність науково-дослідницьких процедур за кожним напрямком, визначеним планом дослідницької теми [28].

Аналіз фінансового стану банку пропонуємо проводити за методикою, поданою на рис. 1.2.

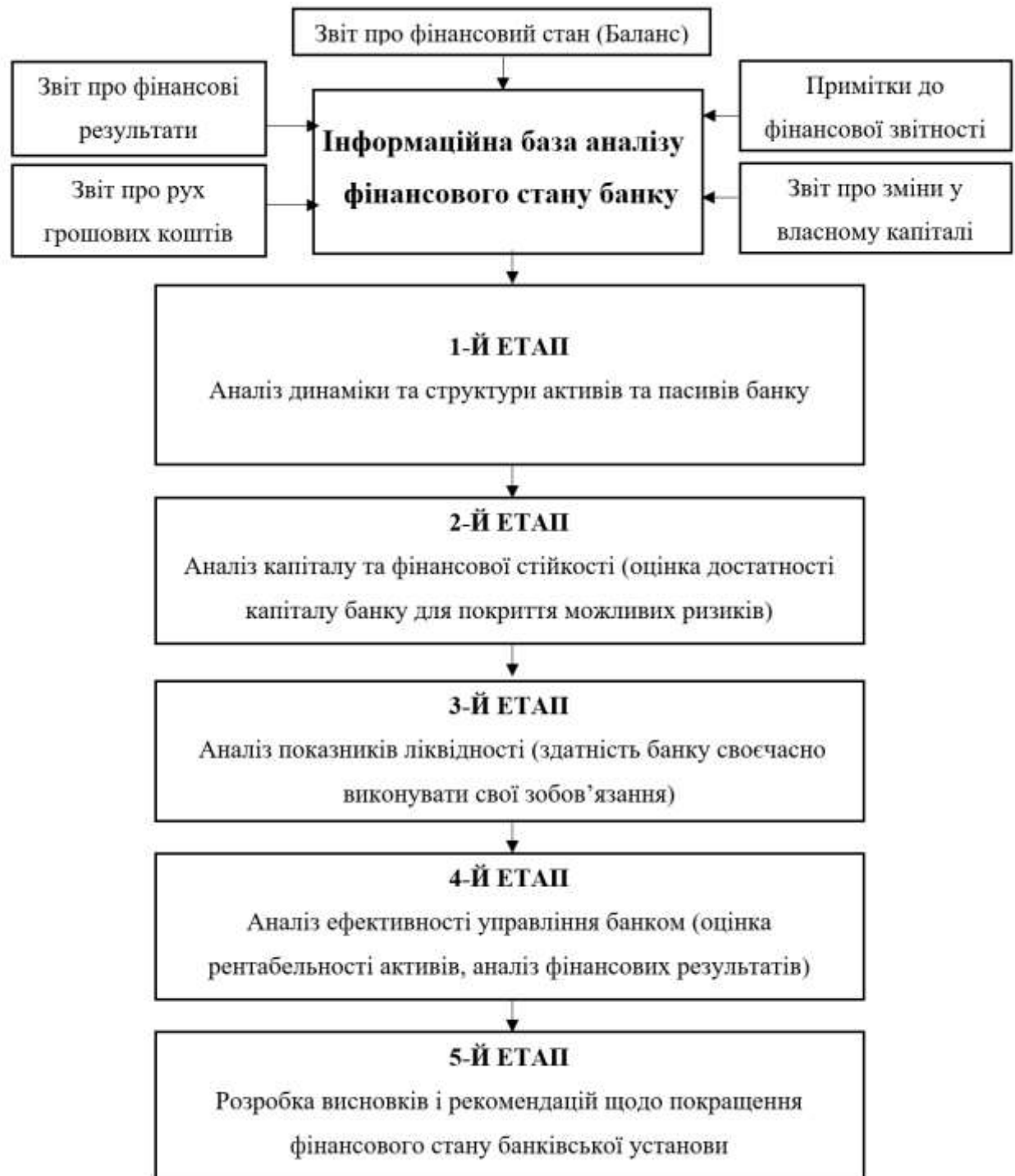

Рис. 1.2. Методика проведення аналізу фінансового стану банку

Першим етапом аналізу фінансового стану банку є оцінка динаміки та структури активів та пасивів. На цьому етапі аналізуються зміни загальної суми активів за кілька звітних періодів, оцінюється їх структура, зокрема частка високоліквідних активів, кредитів та інвестицій. Додатково вивчається якість кредитного портфеля, зокрема частка проблемних кредитів у загальній сумі. З боку пасивів розглядаються зміни загальної суми зобов'язань, джерела фінансування (депозити, міжбанківські кредити) та їх співвідношення за строками. Підсумком цього етапу є висновок про збалансованість активів і пасивів, а також залежність банку від зовнішніх джерел фінансування.

Другим етапом є аналіз капіталу та фінансової стійкості банку. Оцінюється достатність капіталу через показник адекватності регулятивного капіталу (Н2, Н3), а також визначаються показники фінансової стійкості.

Третій етап зосереджений на оцінці показників ліквідності банку. Тут розглядаються показники короткострокової ліквідності, такі як миттєва ліквідність (відношення високоліквідних активів до короткострокових зобов'язань) та поточна ліквідність (відношення ліквідних активів до загальних зобов'язань). Довгострокова ліквідність визначається через співвідношення довгострокових активів до зобов'язань та оцінюється здатність банку фінансувати довгострокові проєкти. Аналізуються також динамічні зміни ключових показників ліквідності, що дозволяє зробити висновок про стійкість банку у виконанні зобов'язань у визначені терміни. Виконується дослідження виконання банком нормативів ліквідності, встановленим НБУ.

Четвертий етап охоплює аналіз ефективності управління банком. Розглядаються показники рентабельності, зокрема рентабельність активів (ROA), яка показує прибутковість активів, та рентабельність власного капіталу (ROE), що характеризує прибутковість власного капіталу. Дається оцінка фінансових результатів (оцінка динаміки чистого прибутку або збитку).

В результаті аналізу фінансового стану банку за методикою, яка представлена на рис 1.2, можна отримати комплексну картину фінансового

стану банку, і на її основі можуть бути розроблені рекомендації для покращення ефективності його діяльності (5-й етап).

Висновки до розділу 1

За результатами першого розділу роботи, можна зробити наступні висновки:

1. Поняття «фінансовий стан банку», сформульовано як інтегральну характеристику, що відображає здатність банку забезпечувати фінансову стійкість, ліквідність, платоспроможність, ефективність операційної діяльності та дотримання регуляторних норм у контексті динамічних змін внутрішнього та зовнішнього середовища. Дане визначення має низку переваг в порівнянні з іншими. Воно охоплює всі ключові аспекти, що характеризують фінансовий стан банку, зокрема фінансову стійкість, ліквідність, платоспроможність, ефективність операційної діяльності та дотримання регуляторних норм, що робить його комплексним і всеосяжним. Крім того, визначення враховує динамічність змін внутрішнього та зовнішнього середовища, що підвищує його актуальність в сучасних умовах функціонування банків. Завдяки своїй практичній спрямованості воно придатне для застосування як у банківській практиці, так і в регуляторному нагляді, адже відображає основні показники оцінки фінансового стану банків. Особливо важливо, що визначення поєднує кількісні (ліквідність, платоспроможність) та якісні (дотримання регуляторних норм) характеристики, що робить його багатовимірним.

2. Оцінка фінансового стану базується на інформаційній системі банку, реалізується за допомогою сукупності аналітичних прийомів і способів, які дозволяють виявляти і вимірювати вплив факторів на фінансовий стан і обґрунтовувати відповідні управлінські рішення.

3. Основними підходами до проведення оцінки фінансового стану банку є: коефіцієнтний аналіз та аналіз однорідних груп; рейтингові системи оцінки, що передбачають ранжування банків; комплексні оцінки банківського ризику;

статистичні моделі (системи «попереднього реагування»); стрес-тестування; макро- і мікропруденційний аналіз.

4. Аналіз методів оцінки фінансового стану вітчизняних банків свідчить про те, що багато внутрішніх банківських методик, застосовуваних в Україні, побудовані на основі коефіцієнтного аналізу.

5. Запропоновано методику проведення аналізу фінансового стану банківської установи, за якою буде проведений аналіз фінансового стану АТ КБ «Приватбанк» в другому розділі роботи і будуть розроблені рекомендації для підвищення ефективності його діяльності.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ БАНКІВ УКРАЇНИ

2.1. Загальний фінансовий аналіз функціонування банків України

Банківська система є ключовим елементом фінансової та економічної інфраструктури будь-якої країни, включаючи Україну. Фінансові показники українських банків визначають стабільність фінансового ринку, сприяють економічному зростанню та впливають на ефективність інших галузей економіки. Аналіз цих показників є важливим інструментом для оцінки стійкості, ефективності та виявлення ризиків, які виникають у процесі діяльності банківської системи.

Важливими фінансовими показниками, які характеризують діяльність банківської системи України, є:

1. Кількість діючих банків
2. Аналіз якості активів банківської системи
3. Аналіз рентабельності активів та капіталу банківської системи
4. Аналіз кредитної діяльності банків України
5. Аналіз достатності капіталу банківської системи

Динаміка кількості банків в банківській системі України за період з 2016 до 2023 рр. та 9 місяців 2024 р. надана в табл. 2.1 і зображена на рис. 2.1.

Збільшення кількості банкрутств банків в Україні за останнє десятиріччя, навіть за умов дотримання нормативних вимог та законодавства, вказує на недоліки в існуючій практиці управління активами та пасивами, а також на присутність капіталу країни-агресора в банківському секторі.

Як видно з рис. 2.1, спостерігається тенденція зменшення кількості діючих банків в 2016-2023 роках на 34%, що не могло не відобразитися на інших показниках розвитку банківської системи України.

Таблиця 2.1

Кількість банків за 2016-2023 рр. та 9 місяців 2024 р.*

Дата	Кількість банків	З іноземним капіталом	100% іноземним капіталом
01.01.2016	117	41	17
01.01.2017	96	38	18
01.01.2018	82	38	17
01.01.2019	77	37	23
01.01.2020	75	35	23
01.01.2021	73	33	23
01.01.2022	71	33	23
01.01.2023	67	30	22
01.01.2024	63	27	19
01.10.2024	62	26	19

*складено автором за джерелом [30]

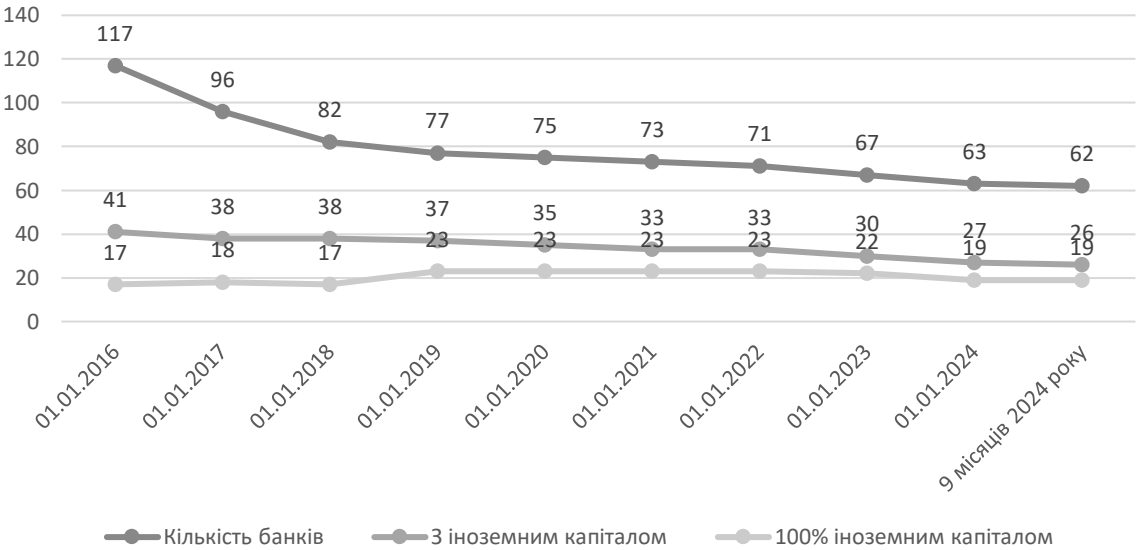

Рис. 2.1. Динаміка зміни кількості банків України в 2016-2023 і за 9 місяців 2024 року

В таблиці 2.2 наданий аналіз основних показників банків України в 2016-2023 роках та за 9 місяців 2024 року.

Аналіз основних показників банків України в 2017-2023 роках та за 9 місяців 2024 року*

Показник	На кінець року								
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	за 9 міс. 2024 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ВВП, млн.грн	2383182	2982920	3558706	3974564	4194102	5459574	5191028	6537825	X
Темп зростання, %	X	25,17	19,3	11,69	5,52	30,17	-4,92	25,94	X
Власний капітал (ВК)	144431	170389	149400	197362	212577	244081	218910	337407	392022
Темп зростання, %	X	17,97	-12,32	32,1	7,71	14,82	-10,31	54,13	16,19
Відношення ВК до ВВП, %	6,06	5,71	4,2	4,97	5,07	4,47	4,22	5,16	X
Статутний капітал (СК), млн.грн	278371	474410	465038	470496	480613	481537	407022	404751	405860
Темп зростання, %	X	70,42	-1,98	1,17	2,15	0,19	-15,47	-0,56	0,27
Відношення СК до ВК, %	192,74	278,43	311,27	238,39	226,09	197,29	185,93	119,96	103,53
Активи (А), млн.грн.	1256299	1336358	1360764	1494460	1822814	2053928	2353592	2942806	3180663
Темп зростання, %	X	6,37	1,83	9,83	21,97	12,68	14,59	25,03	8,08
Відношення ВК до А, %	11,5	12,75	10,98	13,21	11,66	11,88	9,3	11,47	12,33
Зобов'язання (З), млн.грн.	1132515	1172761	1205114	1293606	1612174	1798250	2135043	2646009	2788641
Темп зростання, %	X	3,55	2,76	7,34	24,63	11,54	18,73	23,93	5,39
Відношення ВК до З, %	12,75	14,53	12,4	15,26	13,19	13,57	10,25	12,75	14,06

*складено автором на підставі [31,32]

В 2017-2021 рр. спостерігається зростання як ВВП, так і власного капіталу банків, а в 2022 р. відбулося їх зниження, яке пов'язано з воєнними діями на території нашої країни. Хоча на кінець 2023 р. спостерігається їх стрімке зростання на 25,94% та на 54,13% відповідно.

Відповідність темпів зростання власного капіталу банків і ВВП є позитивним чинником. Проте в Україні впродовж аналізованого періоду темпи зростання власного капіталу не відповідають темпам зростання ВВП, причому обсяги і темпи збільшення власного капіталу банків України є недостатніми. Незважаючи на поступове збільшення значення показника балансового капіталу як основи розвитку банківської системи, він залишається дуже малим і становить на кінець 2023 року лише 4,54% від ВВП, тоді як в країнах Центральної Європи цей показник становить понад 40% [21, с.12].

Динаміку чистого прибутку, рентабельності активів і капіталу вітчизняних банків в 2017-2023 рр. та 9 місяців 2024 року надано в таблиці 2.3 та зображено на рисунку 2.2.

Таблиця 2.3

Чистий прибуток, рентабельність активів і капіталу банків
України у 2016-2023 роках і за 9 місяців 2024 року*

Показник	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	9 місяців 2024
Чистий прибуток, млрд.грн.	-159,39	-26,49	22,34	58,36	39,73	77,38	21,92	82,68	125,6
Рентабельність активів, %	-1,63	0,16	1,66	4,72	2,93	3,81	1,02	5,62	5,26
Рентабельність капіталу, %	-15,05	1,31	14,32	37,37	22,92	32,90	9,33	52,77	47,22

* складено автором на підставі [32]

Протягом 2016-2017 рр. діяльність банківської системи була збитковою. Економічні труднощі та зменшення кількості банків а також військова агресія сусідньої держави спричинили негативний вплив на прибуток банківської системи. Попри рекордний загальний збиток на кінець 2016 року, що склав 159,4 млрд грн, банківський сектор демонстрував поступову стабілізацію. За

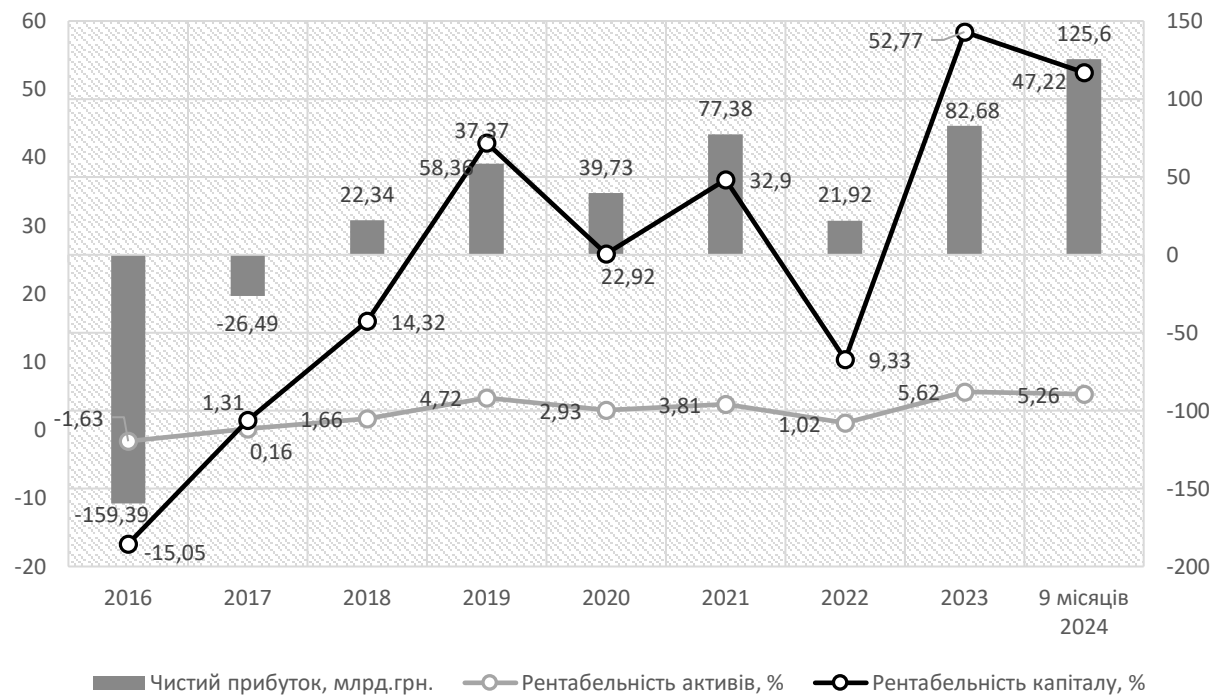

Рис. 2.2 Динаміка чистого прибутку, рентабельності активів та капіталу банків України у 2017-2023 рр. та 9 місяців 2024 року.

результатами на кінець 2017 року, з 96 платоспроможних банків станом на 1 січня 2017 року, 63 банки отримали прибуток в розмірі 10,8 млрд грн. Основні збитки були пов'язані з формуванням резервів після стрес-тестів, причому 80% цих збитків припало на один банк. Націоналізація ПриватБанку призвела до збитків у розмірі 135,9 млрд грн за рік.

В 2018-2019 роках спостерігається тенденція до зростання фінансових результатів банківської системи. Це стало можливим за рахунок зменшення відрахувань до резервів при стабільному зростанні процентних і комісійних доходів.

У 2020 році пандемія COVID-19 суттєво вплинула на банківський сектор, спричинивши зниження прибутковості через зростання кредитних ризиків і нестабільність на фінансових ринках. Попри це, банки успішно подолали кризу, зберігши значні резерви стійкості. На кінець 2021 року банківська система отримала 77,38 млрд. грн. чистого прибутку. Головними чинниками зросту стали зростання операційної ефективності і скорочення відрахувань до резервів.

На кінець 2022 року банки України отримали на 55,46 млрд. грн. чистого прибутку менше ніж у попередньому. Відбулося скорочення чистого кредитного портфеля, переважно внаслідок дорезервування.

2023 рік продовжив зростання чистого прибутку банками України. Головними чинниками прибутковості сектору залишаються зростання процентних доходів, передусім від високоліквідних активів, та несуттєві обсяги формування резервів. Отримання доходів від вкладення вільних коштів в депозитні сертифікати НБУ та облігації Мінфіну при надмірній ліквідності банків також призвело до зростання чистого прибутку банківської системи.

За 9 місяців 2024 року платоспроможні банки отримали історично рекордні 125,6 млрд. грн. чистого прибутку. Основними чинниками зростання прибутковості стали підвищення операційної ефективності та значне скорочення обсягу резервів, активне кредитування бізнесу та населення, висока дохідність державних облігацій (зокрема військових), ефективне управління ризиками та зменшення частки проблемних кредитів.

Аналіз діяльності банків України буде неповним, якщо не буде досліджена основна діяльність банків - кредитна, яка приносить найбільші доходи в структурі доходів банківської системи України.

Основні показники кредитної діяльності банків України за 2017-2023 рр. та 9 місяців 2024 р. представлені в таблиці 2.4.

За досліджуваний період спостерігається зменшення питомої ваги кредитів в активах банків України, що свідчить про те, що банки України здійснюють менш ризикову кредитну політику. Збільшення обсягу кредитного портфелю та незначне збільшення резервів за кредитними операціями за 9 місяців 2024 року свідчить про зменшення частки непрацюючих кредитів (з 37,35% на кінці 2023 року до 32,34% за 9 місяців 2024 року).

Темпи зростання активів перевищують темпи зростання резервів. Активи банків за 2017-2023 роки та 9 місяців 2024 року збільшилися на

Основні показники кредитної діяльності банків
в 2017-2023 роках і за 9 місяців 2024 року*

Показник	На кінець року								9 м. 2024р.
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Валовий внутрішній продукт (ВВП), млрд. грн.	2383,2	2982,9	3558,7	3974,6	4194,1	5459,6	5191,03	6537,9	4789,03
Темп зростання, %	X	25,16	19,30	11,69	5,52	30,17	-4,92	25,95	-26,75
Активи банків, млрд.грн.	1263,36	1282,7	1320,1	1404	1754,7	1979,3	2243,9	2748,8	3180,7
Темп зростання, %	X	1,53	2,92	6,36	24,98	12,80	13,37	22,50	15,71
Кредитний портфель, млрд.грн	988,7	1007,1	1144,9	1061,9	980,5	1067,8	1075,4	1021,8	1134,8
Темп зростання, %	X	1,86	13,68	-7,25	-7,67	8,90	0,71	-4,98	11,06
Питома вага кредитного портфеля в активах, %	78,26	78,51	86,73	75,63	55,88	53,95	47,93	37,17	35,68
Кредити юридичним особам, млрд.грн.	829,8	848,8	939	845,6	770,2	803	823,5	777	848,3
Питома вага, %	83,93	84,28	82,02	79,63	78,55	75,20	76,58	76,04	74,75
Темп зростання, %	X	2,29	10,63	-9,95	-8,92	4,26	2,55	-5,65	9,18
Кредити фізичним особам, млрд.грн.	157,4	157,3	203,3	212,1	203,8	239,6	225,7	226,6	268,3
Питома вага, %	15,92	15,62	17,76	19,97	20,79	22,44	20,99	22,18	23,64
Темп зростання, %	X	-0,06	29,24	4,33	-3,91	17,57	-5,80	0,40	18,40
Питома вага непрацюючих кредитів в кредитному портфелі, %	30,47	54,54	52,85	48,36	41	30,02	38,12	37,35	32,34
Резерви за кредитними операціями, млрд.грн.	330,3	477,5	576,6	505,3	398,6	291,37	385,94	363,55	371,8
Темп зростання, %	X	44,57	20,75	-12,37	-21,12	-26,90	32,46	-5,80	2,27
Питома вага резервів для відшкодування можливих втрат за кредитними банківськими операціями в активах, %	26,14	37,23	43,68	35,99	22,72	14,72	17,20	13,23	11,69

* складено автором на підставі [32]

151,76%, тоді як резерви за кредитними операціями збільшилися на 41,5 млрд. грн., що свідчить про підвищення якості кредитного портфеля банків України і зменшення рівня кредитного ризику.

В цілому, якщо говорити про ключові проблеми банківської системи України, то вони якраз полягають в тому, що якість кредитного портфеля низька, тобто в кредитному портфелі є безліч проблемних кредитів, які не повертають, відсотки за якими не сплачують.

Динаміка якості кредитного портфеля банків України за період 2017-2023 рр. та за 9 місяців 2024 року представлена на рис. 2.3.

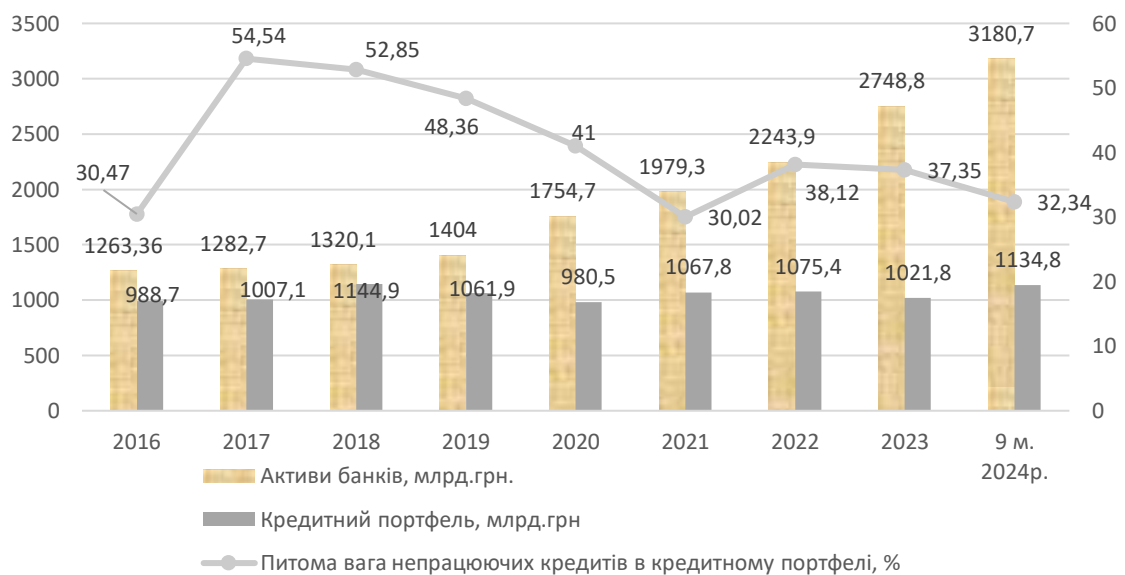

Рис. 2.3 Динаміка якості активів банків України за 2017-2023 та 9 місяців 2024 р.

Ліквідність банківської системи є ключовим показником її стабільності та здатності забезпечувати виконання зобов'язань перед вкладниками й кредиторами. Аналіз ліквідності дозволяє оцінити, наскільки ефективно банки управляють своїми активами і пасивами, забезпечуючи стійкість системи навіть у кризових умовах.

Тривалий період до 2019 р. для оцінки ліквідності банківської системи використовували нормативи миттєвої (Н4), поточної (Н5) та короткострокової ліквідності (Н6). Фактичні значення даних нормативів суттєво перевищували нормативні, що свідчило про надлишок ліквідних коштів у банківській

системі. В 2019, імплементуючи вимоги Базеля III у практичну діяльність, впроваджено розрахунок коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR), який розраховують як за всіма валютами, так і за іноземною валютою, що у подальшому привело до того, що НБУ ліквідував Н4 та Н5, а при впровадженні NSFR-у березні 2022 припинили розрахунок Н6.

Динаміка показників ліквідності банківської системи України за 2017-2023 рр. та за 9 місяців 2024 року представлена в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Динаміка показників ліквідності банківської системи України за 2017-2023 рр. та за 9 місяців 2024 року

Показники	На кінець року								На 01.10.24
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Н4 (не менше 20%)	59,30	45,61	61,76	-	-	-	-	-	-
Н5 (не менше 40%)	87,40	106,67	104,72	-	-	-	-	-	-
Н6 (не менше 60%)	91,01	96,52	94,17	94,40	88,55	89,36	-	-	-
LCR _{ВВ} (не менше 80%)	-	-	-	504,98	450,38	671,77	1321,9	3137,3	458,64
LCR _{ІВ} (не менше 50%)	-	-	-	833,92	2770,81	316,69	934,63	935,97	607,51
NSFR	-	-	-	-	-	235,34	219,32	333,67	282,25

Впродовж 2017-2018 рр. ліквідність банківської системи була високою, та перевищували нормативні значення майже в 2 рази по всім показникам.

Починаючи з 2019 року спостерігається тенденція до зниження показника Н6: 94,40% у 2019 році, а в 2021 – 89,36%.

LCR_{ВВ} демонструє значне підвищення протягом аналізованого періоду: з 504,96% на кінець 2019 року до 3137,3% на кінець 2023 році, що свідчить про високий рівень високоліквідних активів у валюті. На 1 жовтня 2024 року показник знизився до 458,64%, хоча він значно перевищує норматив (80%).

LCR_{ГВ} також значно перевищує норматив (50%): з 833,92% на кінець 2019 року до 316,69% на кінець 2021 року, до 934,63% на кінець 2023 року. На 1 жовтня 2024 року показник становить 631,67%.

Вперше показник NSFR з'являється в 2021 році і на кінець року становить 235,34%. До кінця 2023 року він зріс до 333,67%, що вказує на посилення стабільного фінансування банків. На 1 жовтня 2024 року спостерігається зниження до 282,25%, але показник все ще залишається на високому рівні.

Важливою складовою активів банківської системи є портфель цінних паперів, що забезпечує диверсифікацію інвестицій, підтримання ліквідності та отримання доходів. Аналіз структури та динаміки цього портфеля дозволяє оцінити пріоритети банків щодо управління фінансовими ресурсами, рівень ризиків та їх здатність адаптуватися до змін ринкової кон'юнктури.

Аналіз динаміки портфеля цінних паперів банківської системи України за 2017-2023 рр. та за 9 місяців 2024 року представлений в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Динаміка портфеля цінних паперів банківської системи України за 2017-2023 рр. та за 9 місяців 2024 року, млн. грн.

На кінець року	Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки	Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	Цінні папери, які обліковуються за амортизованою собівартістю	Всього
2016	36 256	212 931	15 173	264 360
2017	46 867	249 472	63 632	359 972
2018	167 037	215 880	35 489	418 405
2019	154 832	187 808	33 040	375 680
2020	189 398	292 390	130 565	612 353
2021	176 527	305 948	128 443	610 918
2022	185 368	245 331	105 394	536 093
2023	190 384	391 494	155 807	737 684
На 1 жовтня 2024 р.	203 419	490 734	199 141	893 295

Джерело: складено автором за даними [35]

На кінець 2016 року портфель цінних паперів, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки, становив 36 256 млн. грн., але вже у 2017 році спостерігається зростання на 29,3% до 46 867 млн. грн. З 2019 року показник суттєво зріс і досяг максимуму на кінець 2023 року – 190 384 млн. грн., що у понад 5 разів більше за рівень кінця 2016 року.

Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід на кінець 2016 року складали 212 931 млн. грн., що становило найбільшу частку в загальному портфелі цінних паперів. За 2017 рік показник зріс на 17,1% до 249 472 млн. грн., але за 2018-2019 роки спостерігалось незначне скорочення до 187 800 млн. грн. Починаючи з 2020 року, відбулося стійке зростання, але на кінець 2022 року відбулося незначне зниження з 305 948 млн. грн. до 245 331 млн. грн., і на кінець 2023 році обсяг таких паперів сягнув 391 494 млн. грн., а за 9 місяців 2024 року зріс на 25,4% до 490 734 млн. грн.

На кінець 2016 року вартість цінних паперів, які обліковуються за амортизованою собівартістю, була найменшими серед усіх категорій – 15 173 млн. грн. На кінець 2017 року така вартість становила 63 632 млн. грн. За період 2018-2019 відбулося зниження до 35 489 млн. грн. та 33 040 млн. грн. відповідно. На кінець 2020 року вартість становила 130 565 млн. грн., та мала тенденцію до зниження та на кінець 2022 року становила 105 394 млн. грн. Найбільший приріст відбувся у 2023 році, коли портфель досяг 155 807 млн. грн. За 9 місяців 2024 року спостерігається суттєве зростання до 199 141 млн. грн., що вказує на збільшення частки довгострокових інвестицій із фіксованим доходом.

Проблемою інвестиційної діяльності банків є складність прийняття рішень щодо здійснення інвестиційних вкладень або ж отримання спекулятивної вигоди від короткострокових інвестицій на фондовому ринку. Враховуючи це, банки здійснюють вкладення в високоліквідні цінні папери, які гарантовані державою (ОВДП), які надано на таблиці 2.7.

ОВДП, які знаходяться в обігу за сумою основного боргу (млн. грн.)

Дата	Усього	Облігації, які знаходяться у власності			
		НБУ	Банків	Інших осіб	Нерезидентів
01.01.2016	505185,43	389936,89	81581,67	11160,06	22464,90
01.01.2017	667557,17	381945,90	255465,23	23686,83	6459,21
01.01.2018	750269,75	360572,80	360803,96	23673,60	5219,38
01.01.2019	756061,89	348099,56	374742,06	26870,88	6349,40
01.01.2020	822749,92	337065,18	334268,02	35635,90	115779,81
01.01.2021	991618,81	324566,70	514408,53	68269,69	84373,87
01.01.2022	1054430,45	312600,90	543124,69	107369,27	91335,58
01.01.2023	1378214,29	704481,94	478637,25	137963,22	57131,88
01.01.2024	1571611,64	689970,96	649355,73	189661,99	42622,96
01.10.2024	1721328,43	677602,63	777732,92	241606,02	24386,87

Джерело: складено автором на основі [36]

Розширення ринку ОВДП є тим фактором, який призвів до збільшення обсягу інвестицій банків у цінні папери. Так, згідно з даними НБУ, на 1 жовтня 2024 року ОВДП, що перебувають у власності банків становлять 777732,92 млн. грн., при цьому розмір вкладень банків у цінні папери за цей же період становить 893295 млн. грн. Тобто, розмір вкладень банків у цінні папери на 87,06% забезпечений за рахунок ОВДП, що свідчить про відсутність інвестиційно привабливих інструментів на фінансовому ринку України.

Далі дослідження питань практичної оцінки фінансового стану банківської установи здійснимо за методикою, наданою в підрозділі 1.3 за фінансової звітності АТ КБ «Приватбанк».

2.2. Характеристика АТ КБ «ПриватБанк» та аналіз його активів і пасивів

Акціонерне товариство комерційний банк «Приватбанк» (далі – Банк) було створено відповідно до установчого договору від 07 лютого 1992 року у формі товариства з обмеженою відповідальністю під назвою Комерційний банк «ПриватБанк» та зареєстровано Національним банком України 19 березня 1992 року (реєстраційний № 92).

З метою запобігання виникнення нестабільності ситуації у банківській системі України та враховуючи системну важливість АТ КБ «ПриватБанк» 18 грудня 2016 року держава взяла участь у виведенні Банку з ринку шляхом його націоналізації.

Держава в особі Міністерства фінансів у встановленому законодавством порядку набула права власності на 100% акцій АТ КБ «ПриватБанк» з урахуванням рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 грудня 2016 року «Про невідкладні заходи щодо забезпечення національної безпеки України в економічній сфері та захисту інтересів вкладників», введеного в дію Указом Президента України від 18 грудня 2016 р. № 560, та рішення Ради з фінансової стабільності від 18 грудня 2016 року [33].

На сьогодні єдиним акціонером Банку, якому належить 100% акцій Банку, є держава. Функції з управління корпоративними правами держави в АТ КБ «ПриватБанк» здійснює Кабінет Міністрів України, який виконує функції вищого органу управління державного банку.

Статутний капітал банку становить 206 059 743 960 гривень та поділений на 735 927 657 простих іменних акцій номінальною вартістю 280 гривень кожна. Щодня по всій країні працює понад 1 000 відділень, 5 000 банкоматів і 10 000 терміналів самообслуговування ПриватБанку. У 2022 році частка ПриватБанку в роздрібному кредитному портфелі зросла з 26 до 32%, а бізнес отримав 23,8 млрд грн нових кредитів [33].

За 2022 рік банк отримав чистий прибуток понад 30 млрд грн, що є найбільшим у банківській системі за цей період. Протягом 2022 року банк видав 23,8 млрд грн малому й середньому бізнесу та продовжує працювати з «безнадійними кредитами», сформованими до націоналізації. Частка NPL лишається на високому рівні – понад 67%.

Чистий прибуток ПриватБанку за 2023 рік становив 37,8 млрд грн. Банк продемонстрував рекордні фінансові результати, частково завдяки стабілізації економіки та довірі клієнтів, що сприяло зростанню депозитів та збільшенню доходів. Основна частина прибутку — 30,2 млрд грн — була спрямована на виплату дивідендів до державного бюджету, що стало значним внеском у фінансову стабільність України під час війни [34].

Прибуток банку до оподаткування за дев'ять місяців 2024 року досяг 64 млрд грн, а чистий прибуток становив 48,35 млрд грн (+11,5% р/р). Однією з причин такого результату банк назвав те, що майже не витрачає коштів на покриття кредитних ризиків завдяки «високій якості кредитного портфелю». З початку року кредитний портфель банку збільшився на 18,4%, перевищивши 108,9 млрд грн станом на кінець вересня [34].

ПриватБанк надає широкий спектр послуг для фізичних осіб, підприємців і корпоративних клієнтів. Основні напрями послуг включають:

1. Платіжні картки — банк пропонує дебетові, кредитні картки та преміальні картки (Visa, Mastercard) з різними умовами, включно з кешбеком, бонусними програмами та знижками.
2. Кредити та іпотека — ПриватБанк пропонує споживчі кредити, автокредити, кредити готівкою, а також іпотечне кредитування з різними умовами залежно від потреб клієнта.
3. Депозити та накопичення — банківські рахунки для зберігання коштів з нарахуванням відсотків, депозитні програми для короткострокових і довгострокових інвестицій з різними ставками та умовами.

4. Інтернет-банкінг та мобільний додаток Приват24 — забезпечують доступ до рахунків, оплату послуг, перекази коштів, оформлення депозитів, кредитів, обмін валюти та інші операції в режимі онлайн.

5. Безготівкові перекази — можливість швидко й безпечно здійснювати внутрішні та міжнародні перекази, зокрема SWIFT, платежі через системи Western Union, MoneyGram тощо.

6. Фінансові послуги для бізнесу — рахунки для підприємств, послуги еквайрингу, зарплатні проекти, інкасація, кредити для малого та середнього бізнесу, банківські гарантії.

7. Інвестиційні та страхові продукти — ПриватБанк пропонує інвестиційні програми, а також страхові послуги, включаючи страхування життя, майна та авто.

8. Консультації та підтримка — клієнти можуть отримати консультації та підтримку через гарячу лінію, чат-боти й у відділеннях.

ПриватБанк отримав численні нагороди за різні аспекти своєї діяльності на українському та міжнародному рівнях. У 2024 році він був удостоєний премії FinAwards у номінації «Найкращий банк для клієнтів ФОП», що підтверджує його провідні позиції у підтримці малого та середнього бізнесу в Україні. Раніше банк також став першим державним банком України, якого Euromoney визнало «Банком року» за досягнення у фінансовій стійкості та соціальній відповідальності, а також за розвиток цифрових технологій [33].

Крім того, ПриватБанк є одним із небагатьох українських банків, які регулярно номінуються в міжнародних рейтингах за інновації в банківських послугах, наприклад, у Retail Banker International за досягнення у розвитку платіжних рішень та стратегії розвитку відділень [33].

Далі проаналізуємо динаміку активів та пасивів АТ КБ «ПриватБанк» на підставі даних фінансової звітності (табл. 2.8, табл. 2.9).

Активи і пасиви банку виросли за 2020-2023 роки на 370285 млн. грн. або на 119,55% і на початок 2024 року складали 680008 млн. грн. В 2020-2023

Динаміка та структура активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2023 роки

Показники, тис. грн.	На кінець 2019 р.		На кінець 2020р.		На кінець 2021р.		На кінець 2022 р.		На кінець 2023 р.	
	млн.грн.	%	млн.грн.	%	млн.грн.	%	млн.грн.	%	млн.грн.	%
1. Грошові кошти та їх еквіваленти	45894	14,82	4991	13,05	52835	13,17	96380	17,83	152282	22,39
2. Кошти в інших банках	27118	8,76	25059	6,55	26243	6,54	103837	19,21	134237	19,74
3. Кредитний портфель	59544	19,22	55021	14,38	68218	17,00	68084	12,59	92019	13,53
4. Поточні податкові активи	2257	0,73	6660	1,74	9978	2,49	10179	1,88	4	0,001
5. Інвестиційні цінні папери	152157	49,13	221661	57,95	222277	55,39	239752	44,35	271847	39,98
6. Інвестиційна нерухомість	155	0,05	30	0,01	30	0,01	30	0,01	2340	0,34
7. Інвестиції в асоційовані і дочірні компанії	3379	1,09	2933	0,77	1989	0,5	2155	0,40	30	0,004
8. Основні засоби і нематеріальні активи	6480	2,09	7642	2,00	7362	1,83	6617	1,22	8642	1,27
9. Інші активи	12739	4,11	13608	3,56	12364	3,08	13562	2,51	18607	2,74
Усього активів	309723	100,00	382525	100,00	401296	100,00	540596	100,00	680008	100,00

Динаміка та структура пасивів АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2023 роки

Показники, тис. грн.	На кінець 2019 р.		На кінець 2020 р.		На кінець 2021 р.		На кінець 2022 р.		На кінець 2023 р.	
	млн.грн.	%	млн.грн.	%	млн.грн.	%	млн.грн.	%	млн.грн.	%
1. Інші залучені кошти	7721	2,49	0	0,00	0	0,00	128	0,02	2630	0,39
2. Кошти банків	201	0,06	2	0,00	3	0,00	0	0,00	0	0,00
3. Кошти клієнтів	240621	77,69	312708	81,75	325303	81,06	471970	87,31	555525	81,69
4. Відстрочені податкові зобов'язання	121	0,04	146	0,04	159	0,04	0	0,00	0	0,00
5. Інші фінансові зобов'язання	2639	0,85	4059	1,06	3770	0,94	2634	0,49	3038	0,45
6. Інші зобов'язання	2363	0,76	10687	2,79	3651	0,91	5804	1,07	5438	0,80
7. Інші нефінансові зобов'язання	1528	0,49	2098	0,55	1795	0,45	2271	0,42	2741	0,40
Усього зобов'язань	255194	82,39	329700	86,19	334681	83,40	482807	89,310	595162	87,52
1. Статутний капітал	206060	66,53	206060	53,87	206060	51,35	206060	38,12	206060	30,30
2. Емісійний дохід	23	0,01	23	0,01	23	0,01	23	0,004	23	0,00
3. Результат від операцій з акціонером	12174	3,93	12174	3,18	12174	3,03	12174	2,25	12174	1,79
4. Резервні та інші фонди банку	-660	-0,21	-2248	-0,59	-4091	-1,02	-15168	-2,81	12959	1,91
5. Інші резерви	6850	2,21	8481	2,22	9696	2,42	11449	2,12	-1741	-0,26
6. Накопичений дефіцит	-169918	-54,86	-171665	-44,88	--157247	-39,18	-156749	-29,00	-144629	-21,27
Усього власного капіталу	54529	17,61	52825	13,81	66615	16,60	57789	10,69	84846	12,48
Усього пасивів	309723	100,00	382525	100,00	401296	100,00	540596	100,000	680008	100,00

роках спостерігається тенденція поступового збільшення вартості активів і пасивів банку, що свідчить про розширення діяльності банку.

Дані таблиці 2.8 свідчать, що при загальних темпах зростання активів за 2020-2023 роки на 119,55% вартість кредитного портфеля збільшилася на 54,54%, а сума грошових коштів збільшилася на 58%. Впродовж досліджуваного періода спостерігається тенденція поступового збільшення діяльності банку на ринку цінних паперів. Портфель цінних паперів АТ КБ «ПриватБанк» збільшився на 32095 млн. грн. або на 13,39%.

Розглянемо пасиви АТ КБ «ПриватБанк». З даних табл. 2.9 видно, що питома вага власного капіталу в пасивах банку на кінець 2019 р. становила 17,61%, на кінець 2020р. — 13,81%, на кінець 2021р. — 16,60%, на кінець 2022р. — 10,69%, на кінець 2023р. — 12,48%. Оскільки банк є установою, що в основному працює з залученими коштами, то зазвичай їх питома вага в пасивах банку має становити не менше 80%. Значення, що менше цього показника, вказує на більш високий рівень фінансової стійкості банку, але може негативно впливати на його ділову активність. Таким чином, питома вага власного капіталу в пасивах АТ КБ «Приватбанк» протягом 2020-2023 років свідчить про високий рівень фінансової стійкості банку і позитивно характеризує його ділову активність.

Кошти клієнтів є найважливішою складовою пасивів банку, їхня частка у структурі пасивів змінювалася протягом аналізованого періоду. На кінець 2019 року цей показник становив 77,69%, на кінець 2020 року – 81,75%, на кінець 2021 року – 81,06%, на кінець 2022 року – 87,31%, а на кінець 2023 року – 81,69%. Загалом за аналізований період кошти клієнтів зросли на 4% в абсолютному вимірі. Таке зростання вказує на збільшення вартості депозитів і коштів на поточних рахунках, що свідчить про високу довіру клієнтів до АТ КБ «ПриватБанк».

Далі дослідимо динаміку і структуру кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за суб'єктами кредитування (табл. 2.10), оскільки саме кредитний портфель є найпроблемнішою структурою активів банку.

Структура кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за суб'єктами кредитування за 2020-2023 рр.

Позичальники	На кінець 2019 р.		На кінець 2020 р.		На кінець 2021 р.		На кінець 2022 р.		На кінець 2023 р.	
	Сума, млн. грн.	Питома вага, %	Сума, млн. грн.	Питома вага, %	Сума, млн. грн.	Питома вага, %	Сума, млн. грн.	Питома вага, %	Сума, млн. грн.	Питома вага, %
1. Кредити, які управляються як окремий портфель	210 579	71,13	164 332	70,60	163 513	67,40	167 931	67,03	170 042	61,85
2. Кредити юридичним особам	6 992	2,36	6 097	2,62	4 358	1,80	5 502	2,20	7 845	2,85
3. Кредити фізичним особам	69 499	23,48	54 967	23,61	61 727	25,45	55 103	22,00	70 767	25,74
4. Кредити підприємствам малого і середнього бізнесу	8 973	3,04	7 376	3,17	12 970	5,35	21 960	8,77	25 454	9,26
Всього надано кредитів	296 043	100,00	232 772	100,00	242 568	100,00	250 496	100,00	274 917	100,00
Резерви за кредитними операціями	236 499	79,89	177 751	76,36	174 350	71,88	182 412	72,82	182 898	66,53
Всього кредитів за мінусом резерві	59 544	20,11	55 021	23,64	68 218	28,12	68 084	27,18	92 019	33,47

Обсяг кредитування без врахування резервів за кредитними операціями АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2023 рр. зменшився на 21 126 млн. грн. або на 7,14%, а резерви за кредитними операціями зменшилися на 53 601 млн. грн. або на 22,66%, що свідчить про зниження кредитного ризику кредитного портфеля банківської установи та покращення якості кредитного портфеля.

Кредити, які управляються як окремий портфель, включають непрацюючі кредити, які були видані до 19 грудня 2016 року. Цей портфель має схожі показники кредитного ризику, незалежно від класифікації за галузями економіки і напрямками діяльності на дату видачі таких кредитів.

На рис. 2.4 надана структура кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за суб'єктами кредитування за 2020-2023 роки.

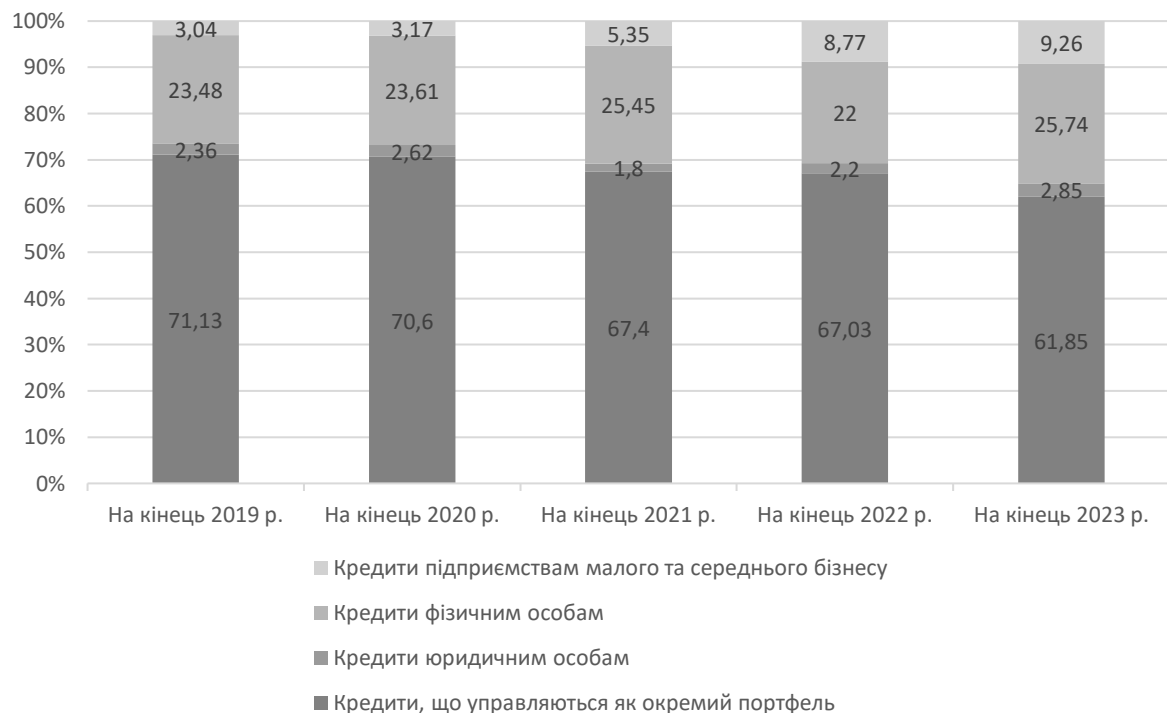

Рис. 2.4 Структура кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» за суб'єктами кредитування за 2020-2023 рр.

Як видно із таблиці 2.10 та рис. 2.4, найбільшу питому вагу в кредитному портфелі банку займають кредити, які управляються як окремий портфель, тобто непрацюючі кредити. Позитивним є поступове зменшення їх питомої ваги в кредитному портфелі банку в 2020-2023 рр. з 71,13% до 61,85%

Друге місце за питомою вагою в кредитному портфелі банку займають кредити фізичним особам. Питома вага кредитів, виданих юридичним особам, а також підприємствам малого та середнього бізнесу в кредитному портфелі банку невелика: від 5,40% на кінець 2019 року до 12,11% на кінець 2023 року, і крім того, спостерігається тенденція їх зростання. Якщо враховувати, що кредити, які управляються як окремий портфель, - це кредити, які видані юридичним особам, то питома вага кредитів, виданих АТ КБ «ПриватБанк» юридичним особам перевищує 70%: на кінець 2019 року – 76,52%, 2020 – 76,39%, 2021 – 74,55%, 2022 – 78%, 2023 – 74,26%. Отже, можна зробити висновки, що питома вага кредитів, наданих в реальний сектор економіки, складає на початок 2024 року 74,26%.

2.3. Аналіз показників фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк»

Фінансова стійкість та її зміст в діяльності банківської установи розкривається через основні показники, насамперед, через обсяг і структуру власних коштів, рівень дохідності і прибутковості, норму прибутку на власний капітал, дотримання встановлених показників ліквідності; мультиплікативну ефективність власного капіталу; обсяг створеної доданої вартості. Основою внутрішньої фінансової стійкості банку є стійкість капіталу. Капітал банку – це сукупність внесених засновниками та акціонерами власних коштів, які зростають у результаті ефективної банківської діяльності у процесі капіталізації прибутку, а також за рахунок додаткових внесків із боку учасників банку. Капіталу властиві захисна, оперативна і регулювальна функції. Достатність капіталу відображає здатність банку захистити кредиторів та вкладників від непередбачених збитків, яких вони можуть зазнати в результаті невдалої діяльності банку. При оцінці фінансової стійкості банку необхідно проаналізувати достатність капіталу шляхом розрахунку коефіцієнту достатності капіталу. При цьому враховується, що

активи банку мають різний рівень ризикованості. Коефіцієнт адекватності капіталу відображає відношення капіталу до загальних активів, знижених на ризик. Згідно з нормативними вимогами Національного банку України, відношення власних коштів банку до суми активів, зважених з урахуванням ризику, не повинно бути нижче 10 %.

В таблиці 2.11 надані коефіцієнти достатності капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2023 роки, а на рисунку 2.5 наведена їх динаміка. Отже коефіцієнти достатності капіталу відповідають нормативним вимогам НБУ.

Таблиця 2.11

Коефіцієнти достатності капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2023 роки

Показник	На кінець року				
	2019	2020	2021	2022	2023
Регулятивний капітал, тис. грн.	19 223 588	35 256 911	40 842 924	54 523 488	64 843 346
H2 (не менше 10%)	14,15	28,09	18,33	23,78	21,75
H3 (не менше 7%)	7,13	14,06	9,17	11,90	10,88

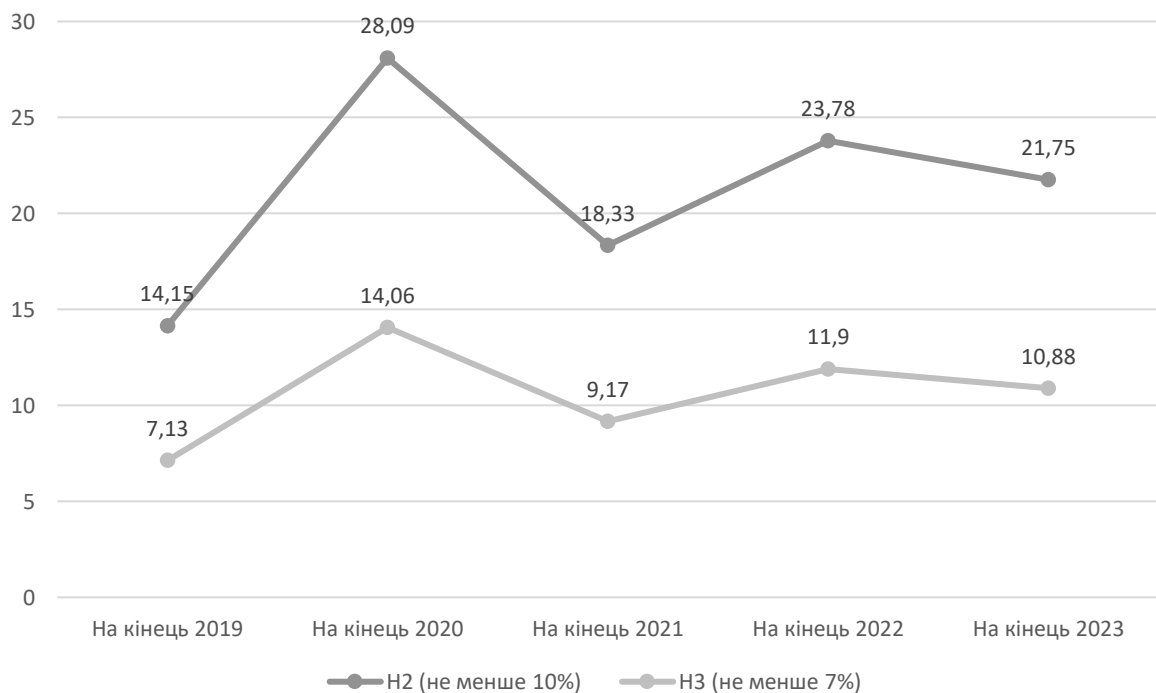

Рис. 2.5. Динаміка коефіцієнтів достатності капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2023 роки

За період 2020–2023 років спостерігається значне зростання регулятивного капіталу банку. На кінець 2020 року він становив 19 223 588 тис. грн, а за 2023 рік збільшився до 64 843 346 тис. грн (+237,4%). Найбільше зростання відбулося за період 2020-2021 (+15,6%) та за період 2022-2023 (+28,4%), що свідчить про активні заходи банку з нарощування капіталу для підвищення фінансової стійкості.

На кінець 2020 році коефіцієнт Н2 становив 14,15%, що перевищувало нормативне значення (10%). У 2021 році показник різко зріс до 28,09%, що може свідчити про значне підвищення капіталізації банку в умовах макроекономічної нестабільності. За 2022 рік коефіцієнт знизився до 18,33%, але все ще залишався значно вищим за мінімальні вимоги. На кінець 2023 року показник становив 21,75%, що вказує на стабільність капіталу банку в умовах складної економічної ситуації.

На кінець 2020 року коефіцієнт Н3 становив 7,13%, лише трохи перевищуючи нормативне значення. У 2021 році відбулося суттєве зростання до 14,06%, що може свідчити про зменшення ризиків, пов'язаних із якістю основного капіталу. У 2022 році показник знизився до 9,17%, але залишається стабільним і значно вищим за мінімальний норматив. На кінець 2023 року коефіцієнт становив 10,88%, підтверджуючи достатній рівень основного капіталу для покриття ризиків.

ПриватБанк продемонстрував суттєве нарощування регулятивного капіталу, що вказує на його стратегію посилення фінансової стійкості. Показники Н2 та Н3 стабільно перевищують нормативні вимоги, що свідчить про ефективне управління капіталом і низький рівень ризиків.

Розрахунок коефіцієнтів фінансової стійкості АТ КБ «Приватбанк» за 2020-2023 рр. наданий в табл. 2.12.

Усі роки коефіцієнт надійності перевищував мінімальне оптимальне значення, що свідчить про високий рівень надійності банку. Максимальне значення показника було досягнуто на кінець 2019 року (21,42%), після чого відбулося зниження у 2020 році до 16,02%. На кінець 2021 року коефіцієнт

Показники фінансової стійкості АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2023 роки

Найменування показника	Оптимальне значення	На кінець року				
		2019	2020	2021	2022	2023
Коефіцієнт надійності	Не менше 5%	21,42	16,02	19,90	11,97	14,26
Коефіцієнт «фінансового важеля»	У межах 1 : 20	4,67	6,24	5,02	8,35	7,01
Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів	Не менше 10%	17,64	13,81	16,60	10,69	12,48
Коефіцієнт захищеності власного капіталу	X	0,119	0,145	0,111	0,115	0,079
Коефіцієнт захищеності дохідних активів власним капіталом	X	-0,044	-0,082	-0,050	-0,167	-0,189
Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	12,0—15,0	1,50	1,86	1,95	2,62	3,30

знову зріс до 19,90%, на кінець 2022 року становив 11,97%, і на кінець 2023 року знову спостерігається зростання до 14,26%. Показник перебував у межах оптимального діапазону протягом усього періоду.

Найменше значення коефіцієнту «фінансового важеля» зафіксовано на кінець 2020 року – 4,67, після чого коефіцієнт демонстрував зростання до 8,35 на кінець 2022 року. У 2023 році він знизився до 7,01, залишаючись у межах норми. Це свідчить про контрольований рівень залучених коштів щодо власного капіталу банку. Отже, банк підвищив активність щодо залучення вільних коштів.

Протягом 2020–2021 років коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів, який значно перевищував оптимальне значення, що свідчить про достатній рівень власного капіталу у формуванні активів. На кінець 2022 року показник суттєво знизився до 10,69%, досягнувши мінімального рівня, але на кінець 2023 року зріс до 12,48%. Це може свідчити про поступове підвищення фінансової стійкості.

Коефіцієнт захищеності власного капіталу знизився за досліджуваний період з 0,119 на кінець 2019 року до 0,079 на кінець 2023 року, що свідчить про зменшення вкладення у свої власні капіталізовані активи – основні засоби і нематеріальні активи.

Банк послабив захист дохідних активів власним капіталом. Так, на кінець 2019 року коефіцієнт має негативне значення -0,044, а вже на кінець 2023 року -0,189. Це свідчить про те, що розмір власного капіталу за мінусом недохідних активів не покривав на початок 2023 року дохідних активів,

Коефіцієнт мультиплікатора капіталу протягом усього періоду значно нижчий за оптимальні межі (12,0–15,0). Зростання показника з кінця 2020 року до кінця 2023 року з 1,50 до 3,30 свідчить про поступове зростання ступеня покриття активів акціонерним капіталом.

2.4. Аналіз показників ліквідності

Ліквідність є одним із ключових показників фінансової стійкості банку, який характеризує його здатність своєчасно виконувати зобов'язання перед клієнтами та партнерами. Високий рівень ліквідності забезпечує довіру клієнтів, стабільність операційної діяльності та можливість оперативного реагування на зовнішні економічні виклики. Аналіз ліквідності дозволяє оцінити, наскільки ефективно банк управляє своїми активами та пасивами для підтримання оптимального балансу між короткостроковими зобов'язаннями та доступними ресурсами.

Для оцінки ліквідності банку використовуються різні показники, такі як коефіцієнти поточної, миттєвої та короткострокової ліквідності. Ці коефіцієнти дозволяють визначити рівень готовності банку до виконання своїх фінансових зобов'язань у різних часових горизонтах. Окрім того, аналіз структури активів і пасивів допомагає зрозуміти, які джерела фінансування та

види активів є найважливішими для забезпечення ліквідності в короткостроковій перспективі.

Розрахунок коефіцієнтів ліквідності АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2023 рр. надані в табл. 2.13

Протягом досліджуваного періоду спостерігається зростання коефіцієнт миттєвої ліквідності. При оптимальному значенні не менше 20% на кінець 2019 року він складав 19,07%, що свідчить про недостатню здатність банку покривати зобов'язання до запитання. На кінець 2023 року цей коефіцієнт має надмірне значення 322,83%, що свідчить про надмірну ліквідність банку, і це не можна характеризувати позитивно.

Коефіцієнт загальної ліквідності зобов'язань банку, який має бути не менше 100%, демонструє позитивні результати. На кінець 2019 року показник становив 121,37%. На кінець 2020 року він все ще перевищив оптимальне значення, знизившись до 116,02%, і на кінець 2021 року зріс до 119,90%, що свідчить про високу здатність банку покривати свої загальні зобов'язання ліквідними активами. На кінець 2022 року показник трохи знизився до 111,97%, але залишався в межах норми, а на кінець 2023 року становив 114,26%, демонструючи стабільність ліквідності банку.

Коефіцієнт відношення високоліквідних активів до робочих активів, оптимальне значення якого становить не менше 20% на кінець 2020 року показник становив 19,75%, на кінець 2021 року підвищився до 19,88%. У наступні роки спостерігалось зростання коефіцієнту до 32,37% на кінець 2022 року і 36,41% на кінець 2023 року. Перевищення коефіцієнтом оптимального значення свідчить про значне покращення структури активів банку, зокрема збільшення частки високоліквідних активів.

Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань, оптимальний рівень якого має становити 70-80%, також демонструє стабільні результати, проте перевищує рекомендовані межі, що може свідчити про надлишкові ресурси. На кінець 2019 року цей показник становив 93,58%, на кінець 2020 року знизився до 91,52%, а на кінець 2021 року досягнув 94,64%. На кінець 2022

Таблиця 2.13

Показники ліквідності АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2023 роки

Найменування показника	Оптимальне значення	На кінець року				
		2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	Не менше 20%	19,07	63,97	78,59	192,65	322,83
Коефіцієнт загальної ліквідності зобов'язань банку	Не менше 100%	121,37	116,02	119,90	111,97	114,26
Коефіцієнт відношення високоліквідних активів до робочих	Не менше 20%	23,00	19,75	19,88	32,37	36,41
Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань	Близько 70-80%	93,58	91,52	94,64	85,27	83,69

року показник знизився до 85,27%, а на кінець 2023 року – до 83,69%, залишаючись вище оптимальних меж. Така тенденція до зниження коефіцієнта є позитивним знаком, оскільки банк наближається до оптимального рівня.

Загалом банк демонструє стійкість і поступове покращення своїх показників ліквідності, особливо за коефіцієнтом загальної ліквідності та відношенням високоліквідних активів до робочих, що значно перевищують оптимальні значення. Однак основною проблемою залишається надмірно високий рівень миттєвої ліквідності, який свідчить про надлишок високоліквідних активів для швидкого виконання зобов'язань до запитання. Крім того, перевищення оптимальних меж коефіцієнта ресурсної ліквідності вказує на можливість покращення управління ресурсами. Рекомендується покращити управління короткостроковими активами та збалансувати структуру пасивів і активів для досягнення більш ефективного використання ресурсів.

Коефіцієнти покриття ліквідності АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2023 рр. представлені в таблиці 2.14 та їх динаміка візуально зображена на рис. 2.5.

Таблиця 2.14

Коефіцієнти покриття ліквідності АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2023 рр.

Показник	На кінець року				
	2019	2020	2021	2022	2023
LCR _{ВВ} (не менше 100%)	253,10	276,64	257,04	305,12	492,33
LCR _{ІВ} (не менше 100%)	306,27	279,95	219,21	259,61	271,54
NSFR (не менше 90%)	-	-	149,73	171,04	174,50

LCR_{ВВ} (коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами) демонструє стійке зростання протягом аналізованого періоду, підвищившись з 253,10% у 2019 році до 492,33% у 2023 році. Це свідчить про значне покращення здатності банку покривати короткострокові зобов'язання

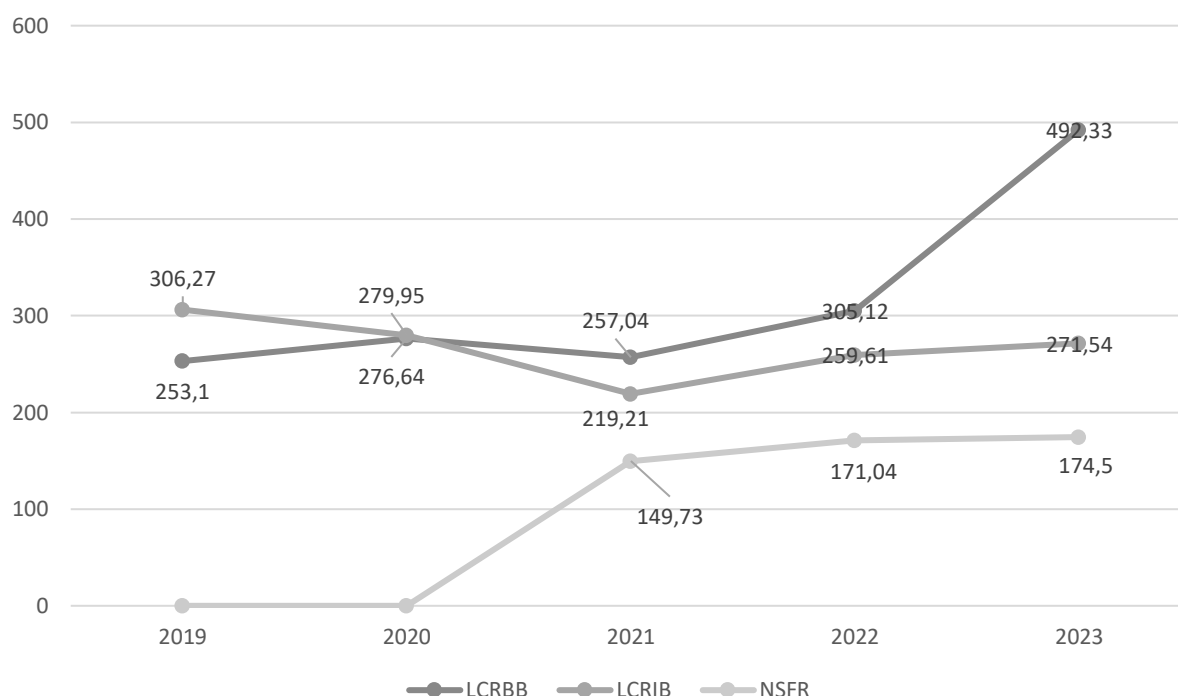

Рис. 2.6. Динаміка коефіцієнтів покриття ліквідності АТ КБ «ПриватБанк» за 2020-2023 рр.

високоліквідними активами, що говорить про підвищення фінансової стійкості та здатність оперативно реагувати на фінансові виклики.

LCRB (коефіцієнт покриття ліквідністю за гривнею) мав коливання: після падіння у 2021 році до 219,21% він знову почав зростати, досягнувши 271,54% у 2023 році. Це свідчить про зміцнення позиції банку щодо управління ліквідністю в національній валюті.

NSFR (коефіцієнт чистого стабільного фінансування), який відображає здатність банку підтримувати довгострокову ліквідність, почав враховуватися з 2021 року. За цей період він зріс із 149,73% у 2021 році до 174,50% у 2023 році, що є позитивним сигналом про збалансованість активів і пасивів банку в довгостроковій перспективі.

Загалом, усі показники ліквідності демонструють позитивну динаміку та перевищують нормативне значення, що свідчить про ефективне управління ліквідністю та високий рівень готовності банку до можливих фінансових ризиків.

2.5. Аналіз показників ефективності управління банком

Аналіз рентабельності банку дозволяє оцінити ефективність використання його активів, капіталу та ресурсів для отримання прибутку. Цей показник є ключовим для визначення фінансової стійкості банку, його конкурентоспроможності та здатності генерувати додаткову вартість для акціонерів. Рентабельність показує, наскільки успішно банк перетворює свої доходи в чистий прибуток, що є основним критерієм ефективного управління ресурсами.

Серед основних показників рентабельності можна виділити рентабельність активів (ROA) і рентабельність власного капіталу (ROE). ROA демонструє, який прибуток банк отримує на кожен одиницю активів, що свідчить про ефективність управління загальним ресурсним потенціалом. ROE відображає прибуток, отриманий на вкладений акціонерний капітал, і є індикатором привабливості банку для інвесторів.

Аналізуючи динаміку рентабельності, можна оцінити, наскільки успішною є стратегія банку щодо управління доходами та витратами. Аналіз показників рентабельності активів та рентабельності капіталу за період з 2020-2023 рр. представлений на табл. 2.15.

Таблиця 2.15

Рентабельність активів та рентабельність капіталу АТ КБ «ПриватБанк»
за 2020-2023 рр.

Показник	2019	2020	2021	2022	2023
Рентабельність активів ROA, %	11,1	7,02	8,94	6,41	11,92
Рентабельність капіталу ROE, %	59,8	45	51	52,26	44,51

Рентабельність активів (ROA) показує зростання з 6,41% в 2022 році до 11,92% в 2023 році, що є найвищим показником за весь аналізований період. Це свідчить про покращення ефективності використання активів банку для генерації прибутку. За 2020 рік цей показник впав до 7,02%, але в наступні

роки спостерігалось стабільне відновлення, що підкреслює успішне подолання економічних труднощів.

Рентабельність капіталу (ROE) зазнала певних коливань, знизившись з 59,8% в 2019 році до 45% в 2020 році. Проте в наступні роки показник поступово стабілізувався, досягнувши 44,51% в 2023 році. Це свідчить про зниження прибутковості власного капіталу, але водночас збереження високого рівня залучення акціонерів до діяльності банку.

Загалом, зростання ROA в 2023 році свідчить про підвищення операційної ефективності банку, хоча деяке зниження ROE вказує на те, що банк міг приділяти більше уваги розширенню активів та диверсифікації джерел доходу, ніж підвищенню рентабельності капіталу.

Далі проаналізуємо фінансові результати АТ КБ «ПриватБанк» за період з 2020-2023 рр. (табл. 2.16).

Таблиця 2.16

Показники, які характеризують фінансові результати АТ КБ «ПриватБанк» в 2020-2023 рр.

Показник, млн. грн.	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6
Процентні доходи	33840	33563	35853	43685	66238
Доходи від операцій з юридичними особами	14819	2129	2422	3900	6120
Доходи від операцій з фізичними особами	19021	18157	18164	15755	23734
Доходи від операцій з цінними паперами	0	13276	15266	24028	36384
Процентні витрати	14174	11961	6536	3768	6616
Чистий процентний дохід/ витрати	19666	21601	29316	39917	59622
Чистий комісійний дохід/ витрати	18188	18760	23217	20439	24439
Торговий результат	7588	11696	-3390	9504	6254
Інші операційні доходи	1446	1066	1370	2759	223
Інші доходи	744	337	423	611	2173
Всього доходів	47635	53463	50937	73233	94722

1	2	3	4	5	6
Відрахування до резервів	364	10569	-5698	16327	0
Всього витрат	15026	29166	15870	38561	59721
Витрати на податок на прибуток	-385	-5	16	4474	35001
Прибуток/(збиток) після оподаткування	32609	24302	35050	30197	37765

Фінансові результати АТ КБ «ПриватБанк» за період 2020-2023 років демонструють суттєве покращення ключових показників. Процентні доходи зросли більш ніж удвічі: з 33 840 млн грн за 2020 р. до 66 238 млн грн на кінець за 2023 р., що свідчить про значне підвищення доходів від кредитних операцій. Дохід від операцій із фізичними особами був відносно стабільним у 2019-2022 роках, із незначним зниженням у 2022 р. до 15 755 млн грн, проте у 2023 р. він зріс до 23 734 млн грн. Дохід від операцій із юридичними особами також показав позитивну динаміку, особливо у 2023 р., коли він досяг 6 120 млн грн, що значно перевищує рівень попередніх років.

Значним джерелом доходів стали операції з цінними паперами, які з кінця 2020 року почали активно приносити прибуток: за 2020 рік - 13 276 млн грн до 36 384 млн грн за 2023 рік. Процентні витрати зменшилися більше ніж вдвічі: з 14 174 млн грн за 2019 р. до 6 616 млн грн за 2023 р., що позитивно вплинуло на чистий процентний дохід. Відрахування до резервів різко зросли на кінець 2022 року до 68 900 млн грн, що може свідчити про підвищення кредитного ризику. Чистий процентний дохід зростав щороку: з 19 666 млн грн за 2019 рік до 59 622 млн грн за 2023 р., що свідчить про покращення ефективності кредитного портфеля. Чистий комісійний дохід зріс із 18 188 млн грн за 2019 р. до 24 439 млн грн за 2023 р., що вказує на розширення банківських послуг і збільшення клієнтської бази.

Загалом, банк демонструє стійке зростання доходів, успішно адаптується до ринкових умов та ефективно управляє фінансовими ризиками. Найбільше зростання відзначається у процентних доходах і доходах від операцій із цінними паперами.

Висновки до розділу 2

1. Проведений фінансовий аналіз діяльності банків України за 2017-2023 роки показав, що спостерігається тенденція зменшення кількості діючих банків в на 34%, що відобразилося на інших показниках розвитку банківської системи України.

2. Аналіз основних фінансових показників діяльності банків України показав, що за період 2017-2021 рр. спостерігається зростання як ВВП, так і власного капіталу банків, а на кінець 2022 р. відбулося їх зниження, яке пов'язано з воєнними діями на території нашої країни. На кінець 2023 р. спостерігається їх стрімке зростання на 25,94% та на 54,13% відповідно.

3. В Україні впродовж аналізованого періоду темпи зростання власного капіталу не відповідають темпам зростання ВВП, причому обсяги і темпи збільшення власного капіталу банків України є недостатніми. Незважаючи на поступове збільшення значення показника балансового капіталу як основи розвитку банківської системи, він залишається дуже малим і становить на кінець 2023 року лише 4,54% від ВВП, тоді як в країнах Центральної Європи цей показник становить понад 40%.

4. За 9 місяців 2024 року платоспроможні банки отримали історично рекордні 125,6 млрд. грн. чистого прибутку. Основними чинниками зростання прибутковості стали підвищення операційної ефективності та значне скорочення обсягу резервів, активне кредитування бізнесу та населення, висока дохідність державних облігацій (зокрема військових), ефективне управління ризиками та зменшення частки проблемних кредитів.

5. Аналіз показників ліквідності банківської системи України за досліджуваний період показав, що всі показники перевищують нормативні значення в декілька десятків разів, зокрема норматив коефіцієнта покриття ліквідність в іноземній валюті $LCR_{ВВ}$ на кінець 2022 року становив 3137,3%, що перевищує нормативне значення (не менше 100%) в 31 раз. Банківська система виявилася неспроможною трансформувати заощадження в інвестиції. Не всі акумульовані в банках кошти спрямовуються на інвестування, тобто

частина кредитних пропозицій не знаходить інвестиційного споживача. У зв'язку з цим з'являється надлишок ліквідності банків та зменшується прибутковість банківських операцій.

6. За 9 місяців 2024 року ОВДП, що перебувають у власності банків становлять 777732,92 млн. грн., при цьому розмір вкладень банків у цінні папери за цей же період становить 893295 млн. грн. Тобто, розмір вкладень банків у цінні папери на 87,06% забезпечений за рахунок ОВДП, що свідчить про відсутність інвестиційно привабливих інструментів на фінансовому ринку України.

7. Проведений аналіз фінансового стану АТ КБ «ПриватБанк» показав:

- активи і пасиви банку виросли за 2020-2023 роки на 370285 млн. грн. або на 119,55% і на початок 2024 року склали 680008 млн. грн. В 2019-2023 роках спостерігається тенденція поступового збільшення вартості активів і пасивів банку, що свідчить про розширення діяльності банку;

- при загальних темпах зростання активів за 2020-2023 роки на 119,55% вартість кредитного портфеля збільшилася на 54,54%, а сума грошових коштів збільшилася на 58%;

- питома вага власного капіталу в пасивах банку на кінець 2019 р. становила 17,61%, на кінець 2020р. — 13,81%, на кінець 2021р. — 16,60%, на кінець 2022р. — 10,69%, на кінець 2023р. — 12,48%. Оскільки банк є установою, що в основному працює з залученими коштами, то зазвичай їх питома вага в пасивах банку становить не менше 80%. Таким чином, питома вага власного капіталу в пасивах АТ КБ «Приватбанк» протягом 2020-2023 років свідчить про високий рівень фінансової стійкості банку і позитивно характеризує його ділову активність;

- кошти клієнтів є найважливішою складовою пасивів банку, їхня частка у структурі пасивів змінювалася протягом аналізованого періоду. На кінець 2019 року цей показник становив 77,69%, на кінець 2020 року – 81,75%, на кінець 2021 року – 81,06%, на кінець 2022 року – 87,31%, а на кінець 2023 року – 81,69%. Загалом за аналізований період кошти клієнтів зросли на 4% в

абсолютному вимірі. Таке зростання вказує на збільшення вартості депозитів і коштів на поточних рахунках, що свідчить про високу довіру клієнтів до АТ КБ «ПриватБанк»;

- найбільшу питому вагу в кредитному портфелі банку займають кредити, які управляються як окремий портфель, тобто непрацюючі кредити. Позитивним є поступове зменшення їх питомої ваги в кредитному портфелі банку в 2020-2023 рр. з 71,13% до 61,85%. Якість кредитного портфеля підвищилась, оскільки знизилась питома вага резервів за кредитними операціями, а значить і обсяг проблемних кредитів в кредитному портфелі;

- за період 2020–2023 рр. спостерігається значне зростання регулятивного капіталу банку. На кінець 2020 року він становив 19 223 588 тис. грн, а за 2023 рік збільшився до 64 843 346 тис. грн (+237,4%). Найбільше зростання відбулося за період 2020-2021 (+15,6%) та за період 2022-2023 (+28,4%), що свідчить про активні заходи банку з нарощування капіталу для підвищення фінансової стійкості. Коефіцієнти достатності капіталу відповідають нормативним вимогам НБУ;

- банк демонструє стійкість і поступове покращення своїх показників ліквідності, особливо за коефіцієнтом загальної ліквідності та відношенням високоліквідних активів до робочих, що значно перевищують оптимальні значення. Однак основною проблемою залишається надмірно високий рівень миттєвої ліквідності, який свідчить про надлишок високоліквідних активів для швидкого виконання зобов'язань до запитання. Крім того, перевищення оптимальних меж коефіцієнта ресурсної ліквідності вказує на можливість покращення управління ресурсами. Рекомендується покращити управління короткостроковими активами та збалансувати структуру пасивів і активів для досягнення більш ефективного використання ресурсів.

- рентабельність активів (ROA) показує зростання з 6,41% в 2022 році до 11,92% в 2023 році, що є найвищим показником за весь аналізований період. Рентабельність капіталу (ROE) зазнала певних коливань, знизившись з 59,8%

в 2019 році до 45% в 2020 році. Проте в наступні роки показник поступово стабілізувався, досягнувши 44,51% в 2023 році;

- значним джерелом доходів стали операції з цінними паперами, які з кінця 2020 року почали активно приносити прибуток: 13 276 млн грн за 2020 рік до 36 384 млн грн за 2023 рік.

Отже, фінансовий стан ПриватБанку є стабільним та позитивним. Зростання активів і пасивів, покращення якості кредитного портфеля та ефективне управління капіталом забезпечили фінансову стійкість і підвищили довіру клієнтів. Проте існують певні недоліки, які потребують уваги. Основною проблемою є високий рівень миттєвої ліквідності, що свідчить про надлишок високоліквідних активів для оперативного виконання зобов'язань до запитання. Також, незважаючи на поступове зниження, значну частку кредитного портфеля все ще складають непрацюючі кредити, що створює ризики для фінансової стабільності. Додатково, перевищення оптимальних значень коефіцієнта ресурсної ліквідності вказує на потребу вдосконалення управління ресурсами для підвищення ефективності діяльності банку.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ БАНКУ

3.1. Вплив цифрової трансформації та діджиталізації на ефективність аналізу фінансового стану банку та його фінансовий стан

Протягом останніх років цифрова трансформація привертає значну увагу в таких сферах, як управління, бізнес, інформаційні системи, інформаційні технології та маркетинг. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій у цифрову епоху суттєво та по-різному впливає на організації. Зміни в традиційних бізнес-екосистемах створили нові бізнес-середовища, які називають «цифровими бізнес-екосистемами». Такі зміни впливають на стратегічні рішення організацій, пов'язані з внутрішнім і зовнішнім середовищем [37].

Цифрова трансформація спричинила кардинальні зміни у банківській індустрії, радикально змінюючи традиційні підходи до банківських операцій та взаємодії з клієнтами. Інноваційні цифрові канали не лише оптимізували внутрішні процеси, але й трансформували спосіб надання послуг клієнтам. Сучасні технології, включаючи аналітику даних, штучний інтелект і високорівневі набори даних, створили цифрову екосистему, яка долає географічні та часові бар'єри [38].

За рахунок інтеграції цифрових платформ банки значно розширили масштаб і обсяг своїх операцій, впроваджуючи такі послуги, як мобільний банкінг, цифрові гарантії та віртуальні консультаційні сервіси. Це зумовило необхідність інтеграції цифрових інструментів для підвищення операційної ефективності банківських установ.

В той же час при розширенні обсягів діяльності скоротилася кількість банківських установ в Україні та їх структурних підрозділів. Якщо на початок 2014 року кількість діючих банків та їх структурних підрозділів становила відповідно 180 банків і 19290 підрозділів, то на кінець жовтня 2024 р. – 62 банки і 5053 підрозділів. На рис. 1 представлена динаміка кількості діючих структурних підрозділів банків України з початку 2014 року до 01.10.2024 р., яка свідчить про зниження актуальності традиційної мережі відділень як каналу взаємодії банків з клієнтами. Багато структурних відділень банків замінили такі цифрові технології як мобільні додатки та дистанційні засоби обслуговування.

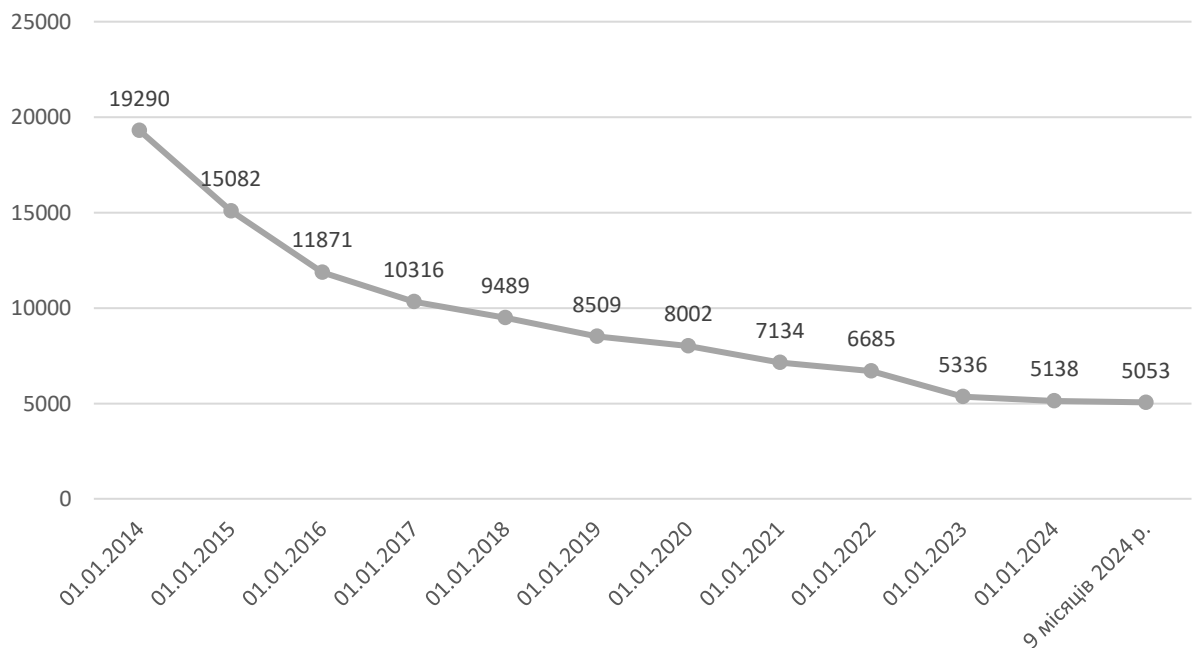

Рис. 3.1. Динаміка кількості діючих структурних підрозділів банків України з початку 2014 року по 01.10.2024 р.

Джерело: побудовано авторами на основі [39]

Цифрові сервіси залучають більше клієнтів до використання банківських продуктів. Цифрові канали обслуговування, такі як мобільні додатки (наприклад, «Приват24», «Монобанк») та інтернет-банкінг, роблять банківські послуги доступними у віддалених регіонах та для менш захищених верств населення. Це призводить до зростання кількості клієнтів банків. Так,

Монобанк залучив понад 8,9 млн. користувачів на кінець листопада 2024 року [42].

Яскравим прикладом цифрової трансформації є Приват24 — платформа, що стала символом цифрової революції в українському банківському секторі, значно змінивши підходи до обслуговування клієнтів і управління фінансами.

Приват24 — це цифрова платформа, розроблена ПриватБанком, яка дозволяє клієнтам здійснювати банківські операції онлайн через веб-інтерфейс або мобільний додаток. Вона є одним із найуспішніших прикладів цифрової трансформації банківської галузі в Україні та слугує еталоном для інших банків у розвитку подібних рішень [40].

Особливості та функціонал Приват24:

1. Дистанційне обслуговування клієнтів:

- платформа дозволяє здійснювати широкий спектр банківських операцій (перекази, платежі, управління рахунками, кредитами, депозитами) без фізичного відвідування відділень.

2. Швидкий доступ до інформації:

- користувачі можуть отримувати інформацію про стан своїх рахунків, фінансові операції, виписки в реальному часі.

3. Автоматизація процесів:

- доступні сервіси для регулярних платежів, аналітики витрат, податкової звітності та інше, що спрощує життя користувачів.

4. Інтеграція з іншими платформами:

- Приват24 підтримує інтеграцію з CRM-системами, бухгалтерським програмним забезпеченням (наприклад, 1С), що важливо для бізнес-клієнтів.

5. Безпека:

- використовуються сучасні технології захисту даних, включно з двофакторною аутентифікацією та шифруванням інформації.

Цифрова трансформація через Приват24 значно підвищила ефективність операцій ПриватБанку, зменшивши витрати на обслуговування клієнтів завдяки автоматизації більшості процесів. Віртуальний доступ до послуг

дозволив банку скоротити потребу у великій кількості фізичних відділень і персоналу, що знизило витрати на утримання приміщень та адміністрування. Швидкий і зручний сервіс підвищив рівень задоволення клієнтів, забезпечивши лояльність і залучення нових користувачів, включно з тими, хто проживає у віддалених регіонах.

Цифрова платформа також спрощує масштабування нових послуг, адже їх впровадження через онлайн-систему займає значно менше часу, ніж у традиційних каналах. Крім того, електронна документація замінила паперові процеси, що зменшило витрати на друк і зберігання документів, одночасно підвищуючи екологічну відповідальність.

Завдяки збору і аналізу даних у реальному часі, банк отримав можливість оперативно моніторити ключові фінансові показники, оцінювати кредитні ризики та розробляти стратегії на основі актуальної інформації. Таким чином, цифрова трансформація через Приват24 не лише оптимізувала операційну діяльність, але й створила міцну основу для стратегічного розвитку банку.

Цифровізація банківських послуг не лише підвищує комфорт клієнтів, але й відкриває нові горизонти для аналітики та управління фінансами. Платформи на кшталт Приват24 створюють масиви даних, які стають ключовим ресурсом для оцінки фінансової стабільності, аналізу клієнтської активності та прогнозування ризиків. Автоматизація процесів та доступ до інформації в реальному часі дозволяють банкам удосконалювати фінансове планування, швидше реагувати на зміни ринку та приймати більш обґрунтовані стратегічні рішення. У цьому контексті вплив цифрових рішень на якість фінансового аналізу стає очевидним і критично важливим для сучасного банківського бізнесу [41].

Цифрова платформа Приват24 значно покращила фінансовий аналіз завдяки автоматизації збору, обробки та аналізу даних. Вона генерує великі обсяги транзакційної інформації, що дозволяє банку в реальному часі відстежувати ключові показники ефективності, аналізувати поведінку клієнтів

та прогнозувати їхні фінансові потреби. Такий підхід дає можливість своєчасно виявляти ризики неплатежів, оцінювати кредитоспроможність та запобігати фінансовим втратам.

Оперативний доступ до даних сприяє прийняттю більш обґрунтованих управлінських рішень, особливо у сфері фінансового планування. Банк може швидше коригувати стратегії, перерозподіляти ресурси та реагувати на зміни у макроекономічному середовищі. Крім того, платформа полегшує підготовку фінансової звітності, що підвищує прозорість і відповідність регуляторним вимогам. У сукупності, ці переваги роблять фінансовий аналіз більш точним, гнучким та ефективним, що зміцнює позиції банку на ринку [42].

Отже, цифровізація суттєво впливає на фінансовий стан банків України, на ключові фінансові показники діяльності банків. Розглянемо основні фінансові показники, на які цифровізація банківських установ має найбільший вплив [43]:

1. Чистий прибуток (Net Profit) збільшується в результаті зростання доходів і зниження витрат.

Зростання доходів відбувається в результаті впровадження цифрових продуктів і послуг, таких як мобільні додатки, електронні гаманці, онлайн-інвестиції, які створюють нові джерела доходів.

2. Чистий процентний дохід (Net Interest Income)

Цифрові технології, такі як аналіз великих даних (Big Data) та штучний інтелект, покращують оцінку кредитних ризиків, що дозволяє банкам ефективніше управляти кредитними портфелями і збільшувати процентні доходи. Спрощення процесу кредитування через онлайн-платформи стимулює зростання обсягу наданих кредитів і збільшення процентних доходів.

3. Чистий комісійний дохід (Net Fee and Commission Income).

Використання цифрових каналів, таких як мобільний банкінг, онлайн-перекази та безконтактні платежі, збільшує комісійні доходи.

4. Операційні витрати (Operating Expenses).

Впровадження цифрових платформ та автоматизація процесів, таких як обробка платежів, кредитування та управління рахунками, знижують витрати на персонал і утримання філій, відділень. Закриття відділень суттєво зменшує витрати на оренду та утримання приміщень.

Але в короткостроковій перспективі цифровізація може призводити до зростання витрат через капіталовкладення в нові технології, але в довгостроковій перспективі це сприяє їх оптимізації.

5. Коефіцієнт ефективності (Cost-to-Income Ratio).

Завдяки цифровізації банки підвищують операційну ефективність, знижуючи витрати на одиницю доходу. Це зменшує значення коефіцієнта Cost-to-Income, що є позитивним сигналом для інвесторів і регуляторів.

6. Рентабельність активів (Return on Assets, ROA) та рентабельність капіталу (Return on Equity, ROE).

Збільшення доходів і зменшення витрат завдяки цифровізації підвищує рентабельність активів і капіталу. Швидкий обіг активів через цифрові платформи (наприклад, онлайн-кредитування) позитивно впливає на ROA.

7. Якість активів та кредитний портфель.

Використання сучасних цифрових технологій для аналізу кредитоспроможності клієнтів знижує рівень проблемних кредитів (NPL). Покращення моніторингу ризиків завдяки аналітиці та автоматизованим системам зменшує втрати від недобросовісних боржників. Використання штучного інтелекту для моніторингу транзакцій допомагає виявляти та запобігати фінансовим злочинам, зменшуючи втрати.

8. Ліквідність банків (Liquidity Ratios).

Цифровізація сприяє прискоренню розрахунків і зростанню транзакцій через цифрові канали, що забезпечує швидкий доступ до ліквідних коштів. Підвищення привабливості банківських продуктів (наприклад, депозитів із цифровим управлінням) сприяє залученню додаткових коштів від клієнтів.

9. Коефіцієнт капіталізації (Capital Adequacy Ratio).

Інвестиції в цифрові технології вимагають значних витрат, що може впливати на тимчасове зменшення капіталу. Однак ефективніше управління активами та доходами у довгостроковій перспективі підвищує стабільність банків.

3.2. Розробка моделі агрегованого показника оцінки фінансового стану банку

На основі проведеного в другому розділі роботи аналізу фінансового стану банку АТ КБ «Приватбанк» був зроблений висновок, що банк є фінансово стійкою установою. В цілому його фінансовий стан є добрим.

Взагалі при оцінці фінансового стану банку із застосуванням коефіцієнтного методу можна проаналізувати значення окремих коефіцієнтів, які характеризують фінансовий стан банку в певний момент часу, але фінансовий стан банку - це динамічна характеристика. Тому оцінка фінансового стану АТ КБ «Приватбанк» була здійснена за період з 2020 по 2023 роки, що дозволило проаналізувати фінансовий стан банку в динаміці.

Використання коефіцієнтного методу оцінювання фінансового стану банку дає змогу ретельно дослідити його діяльність та виявити характерні особливості функціонування. Проте цей метод не дозволяє сформувати загальну інтегровану оцінку його роботи. Тому виникає потреба у визначенні фінансового стану банку як однієї кількісної характеристики, що дає можливість визначити динаміку зміни фінансового стану будь-якого банку, а також можливість порівняти фінансовий стан великої сукупності банків (в цілому по банківській системі, по групі банків).

Питанням розробки методичних підходів до розрахунку агрегованих показників присвячено наукові праці таких вчених як Барановського О.І. [45], Коваленко В.В. [46], Ковч Т.Б. [47], Лігоненко Л.О. [48], Міщенко С.В. [49], Науменкової С.В. [50], Ребрик Ю.С. [51] та інших.

Агрегований показник фінансового стану банку — це узагальнений індикатор, який відображає його фінансовий стан. Розробка такого показника передбачає інтеграцію різних фінансових коефіцієнтів у єдине числове значення, що дозволяє оцінити діяльність банку комплексно.

Основними етапами розробки агрегованого показника фінансового стану банківської установи є наступні:

1-й етап: вибір фінансових показників.

З нашої точки зору при визначенні сукупності фінансових показників (індикаторів) оцінки фінансового стану банку необхідно враховувати наступні положення.

По-перше, система індикаторів формується з метою оцінки фінансового стану банківської установи, визначення рівня її стійкості.

По-друге, методика формування системи індикаторів повинна бути достатньо простою, доступною і базуватися на таких показниках-індикаторах, які можна розрахувати за даними фінансової звітності банку.

По-третє, система індикаторів має охоплювати всі групи показників, які характеризують фінансовий стан банківської установи.

Таким чином, оцінка фінансового стану банку повинна бути забезпечена комплексом показників-індикаторів, що відображають різноманітні сторони його діяльності [52,53].

Отже, для забезпечення всебічного та повного оцінювання фінансового стану банків доцільно застосувати різні показники (індикатори) фінансового стану (показники капіталізації, показники ділової активності, показники ліквідності, платоспроможності банку, показники ефективності управління банком).

Для побудови агрегованого показника фінансового стану банку оберемо наступні показники за групами:

- ліквідність: коефіцієнт миттєвої ліквідності, коефіцієнт поточної ліквідності;

- фінансова стійкість: частка власного капіталу в пасивах, коефіцієнт мультиплікатора капіталу;
- рентабельність: ROA (рентабельність активів), ROE (рентабельність власного капіталу);
- якість активів: частка непрацюючих (проблемних) кредитів, частка резервів у кредитному портфелі.

2-й етап: нормалізація показників.

Щоб показники з різними одиницями вимірювання були порівнянними, їх нормалізують.

Можуть використовуватися різні методи нормалізації:

а) лінійна нормалізація підходить для показників із чітко визначеним мінімумом і максимумом:

Для показників, які для покращення фінансового стану банку мають збільшуватися, нормалізація здійснюється наступним чином (3.1):

$$Z_i = \frac{X_i - X_{min}}{X_{max} - X_{min}} . \quad (3.1)$$

Для показників, які для покращення фінансового стану банку мають зменшуватися, (наприклад, частка проблемних кредитів) нормалізація здійснюється наступним чином (3.2):

$$Z_i = \frac{X_{min} - X_n}{X_{max} - X_{min}} ; \quad (3.2)$$

Б) стандартизація (z-перетворення): приводить показники до стандартного розподілу із середнім значенням 0 та стандартним відхиленням 1:

$$Z_i = \frac{X_i - \bar{X}}{S} , \quad (3.3)$$

де

$\bar{X}$ – середнє значення показника;

S – стандартне відхилення.

Цей метод підходить для роботи з даними, які мають різний порядок величин і розподіл.

В) метод відхилення від еталону.

Цей метод визначає ступінь відхилення фактичного значення показника від еталонного:

$$Z_i = 1 - \frac{|X_i - X_{\text{еталон}}|}{|X_{\text{еталон}}|}, \quad (3.4)$$

де

$X_{\text{еталон}}$ – значення показника, яке вважається ідеальним.

Г) рангова нормалізація: всі показники впорядковуються за зростанням або спаданням, і кожному значенню присвоюється ранг. Нормалізоване значення визначається за формулою:

$$Z_i = \frac{R_i}{n}, \quad (3.5)$$

де

R_i – ранг значення X_i ;

n – кількість показників у виборці.

Д) логарифмічна нормалізація: використовується для згладжування великої варіативності значень:

$$Z_i = \log(X_i + 1); \quad (3.6)$$

Е) нормалізація відносно базового значення: показники оцінюються у відсотках до базового значення:

$$Z_i = \frac{X_i}{X_{\text{базове}}}. \quad (3.7)$$

3-й етап: розрахунок агрегованого показника.

Існує кілька способів агрегування нормалізованих показників:

– лінійне зважування:

$$I = \sum_{i=1}^n w_i \cdot Z_i, \quad (3.8)$$

де

w_i – ваговий коефіцієнт для кожного показника, який визначається експертним шляхом або методами багатовимірної аналізу;

– без використання ваг (середнє значення):

$$I = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n Z_i. \quad (3.9)$$

Цей підхід рівною мірою враховує всі показники;

– геометричне середнє:

$$I = \sqrt[n]{Z_1 \cdot Z_2 \cdot \dots \cdot Z_n}. \quad (3.10)$$

Геометричне середнє використовується для уникнення впливу дуже великих або дуже малих значень.

4-й етап: інтерпретація агрегованого показника

Агрегований показник дозволяє оцінити загальний фінансовий стан банку в зручній числовій формі.

Агрегований показник оцінки фінансового стану певної банківської установи визначається за декілька періодів. Всі агреговані показники за декілька періодів порівнюються між собою або порівнюються зі значеннями агрегованих показників інших банків. Це дозволяє виявити динаміку фінансового стану банку, побудувати рейтинг банківських установ за рівнем їх фінансового стану. Вибір методу розрахунку агрегованого показника залежить від доступних даних, мети аналізу діяльності банку.

Вихідними даними для оцінки фінансового стану АТ КБ «Приватбанк» є 8 показників, які розраховані на підставі його фінансової звітності і характеризують його фінансовий стан за 2020-2023 роки (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Значення показників-індикаторів для побудови агрегованого показника оцінки фінансового стану АТ КБ «Приватбанк»

Показник	На кінець року				
	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6
X1	0,191	0,640	0,786	1,927	3,228
X2	1,214	1,160	1,199	1,120	1,143
X3	0,176	0,138	0,166	0,107	0,125

1	2	3	4	5	6
X4	0,015	0,019	0,020	0,026	0,033
X5	0,111	0,070	0,089	0,064	0,119
X6	0,598	0,450	0,510	0,523	0,445
X7	0,784	0,740	0,699	0,692	0,630
X8	0,799	0,764	0,719	0,728	0,665

Для нормалізації значень показників пропонуємо здійснювати за формулою:

$$Z_i = \frac{X_i}{\bar{X}_i}, \quad (3.11)$$

$\bar{X}_i$ – середнє значення.

На підставі таблиці 3.1 і формули (3.11) нормалізуємо показники – індикатори фінансового стану банку (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Нормалізовані значення показників-індикаторів для побудови агрегованого показника оцінки фінансового стану АТ КБ «Приватбанк»

Показник	На кінець року				
	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6
Z1	0,141	0,472	0,580	1,423	2,384
Z2	1,040	0,994	1,027	0,959	0,979
Z3	1,237	0,970	1,166	0,751	0,877
Z4	0,668	0,828	0,868	1,167	1,469
Z5	1,223	0,773	0,985	0,706	1,313
Z6	1,184	0,891	1,010	1,035	0,881
Z7	1,106	1,043	0,986	0,976	0,888
Z8	1,087	1,039	0,978	0,991	0,905

Далі здійснюємо розрахунок агрегованих показників оцінки фінансового стану АТ КБ «Приватбанк» за формулою (3.10). Результати розрахунків надані в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Значення агрегованого показника оцінки фінансового стану
АТ КБ «Приватбанк» в 2020-2023 роках

Період	Значення агрегованого показника
На кінець 2019 року	0,823
На кінець 2020 року	0,854
На кінець 2021 року	0,934
На кінець 2022 року	0,979
На кінець 2023 року	1,137

Як видно з табл. 3.3, протягом 2020-2023 років значення агрегованого показника зростають, що свідчить про покращення фінансового стану АТ КБ «ПриватБанк».

Отже, запропонований агрегований показник оцінки фінансового стану банку дозволяє підвищити надійність оцінки фінансового стану банку. Крім цього він може бути використана для порівняння рівня фінансового стану банку за декілька періодів, а також для порівняння фінансового стану різних банків.

Для використання запропонованого агрегованого показника оцінки фінансового стану банку необхідно розробити механізм такої оцінки.

На рис. 3.1 наданий механізм оцінки фінансового стану банків із застосуванням агрегованого показника.

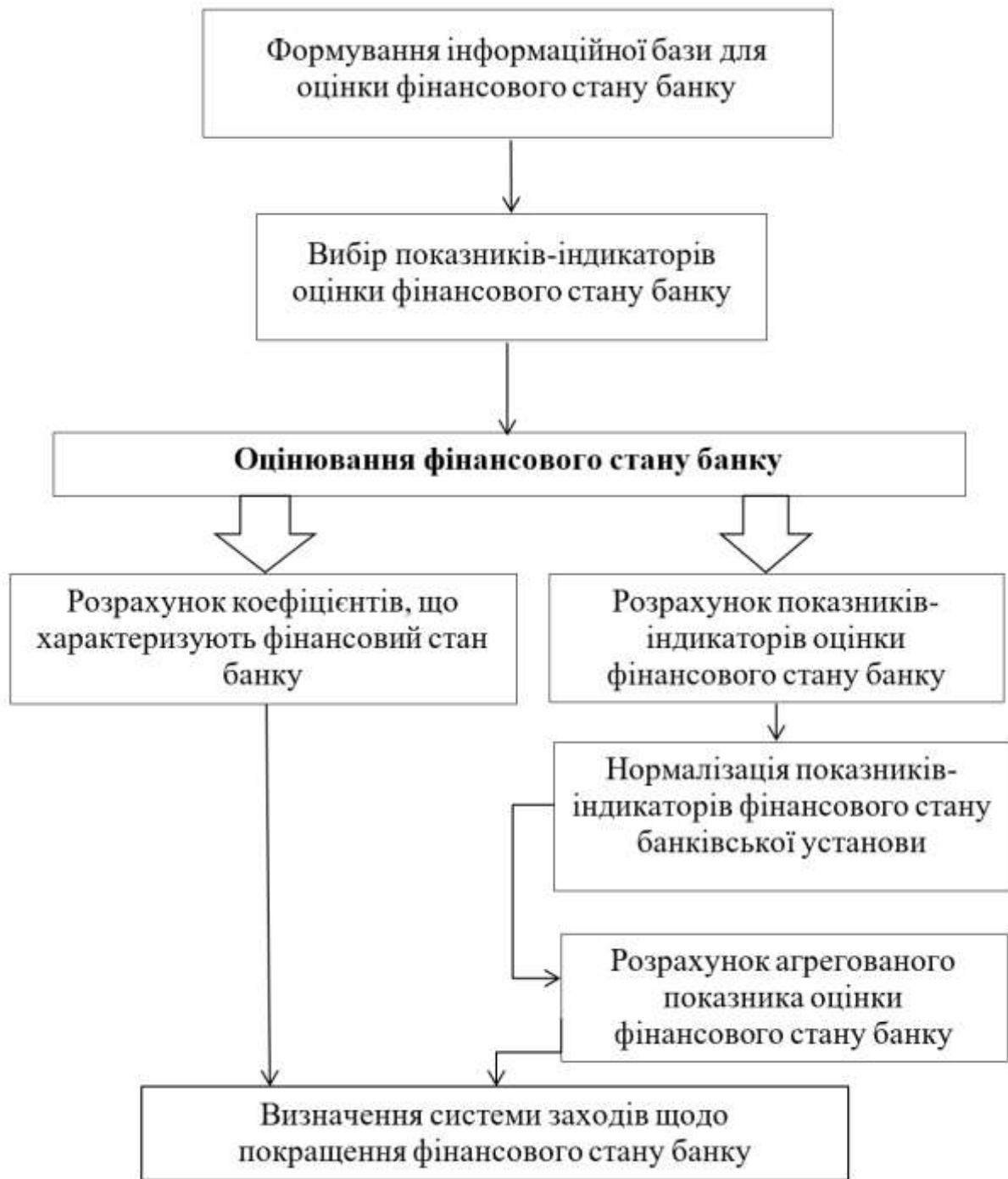

Рис. 3.2. Механізм оцінки фінансового стану банків із застосуванням агрегованого показника (власна розробка)

Висновки до розділу 3

1. Цифровізація суттєво впливає на фінансовий стан банків України, на ключові фінансові показники діяльності банків. Основні фінансові показники, на які цифровізація банківських установ має найбільший вплив:

- чистий прибуток (Net Profit) збільшується в результаті зростання доходів і зниження витрат;
- чистий процентний дохід (Net Interest Income);
- чистий комісійний дохід (Net Fee and Commission Income);
- операційні витрати (Operating Expenses);
- коефіцієнт ефективності (Cost-to-Income Ratio);
- рентабельність активів (Return on Assets, ROA) та рентабельність капіталу (Return on Equity, ROE);
- якість активів та кредитний портфель;
- ліквідність банків (Liquidity Ratios);
- коефіцієнт капіталізації (Capital Adequacy Ratio).

2. Цифровізація покращує фінансовий аналіз діяльності банків завдяки автоматизації збору, обробки та аналізу даних. Вона генерує великі обсяги транзакційної інформації, що дозволяє банку в реальному часі відстежувати ключові показники ефективності, аналізувати поведінку клієнтів та прогнозувати їхні фінансові потреби. Такий підхід дає можливість своєчасно виявляти ризики неплатежів, оцінювати кредитоспроможність та запобігати фінансовим втратам. Оперативний доступ до даних сприяє прийняттю більш обґрунтованих управлінських рішень. Банк може швидше коригувати стратегії, перерозподіляти ресурси та реагувати на зміни у макроекономічному середовищі.

3. Застосування коефіцієнтного методу оцінки фінансового стану банку дозволяє детально і всебічно дослідити діяльність банку і виявити специфічні риси його функціонування, але не дозволяє визначити узагальнюючу оцінку фінансового стану. Тому для оцінки фінансового стану необхідно використовувати методи, які дозволяють оцінювати фінансовий стан одним показником. Тому для вдосконалення оцінки фінансового стану банків було запропоновано використовувати агрегований показник оцінки фінансового стану банку. Визначені агреговані показники оцінки фінансового

стану АТ КБ «Приватбанк» показали, що в 2020-2023 роках фінансовий стан АТ КБ «Приватбанк» покращувався.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження теоретичних і практичних питань фінансового аналізу діяльності банків України дозволяє зробити наступні висновки:

1. Поняття «фінансовий стан банку», сформульовано як інтегральну характеристику, що відображає здатність банку забезпечувати фінансову стійкість, ліквідність, платоспроможність, ефективність операційної діяльності та дотримання регуляторних норм у контексті динамічних змін внутрішнього та зовнішнього середовища. Дане визначення має низку переваг в порівнянні з іншими. Воно охоплює всі ключові аспекти, що характеризують фінансовий стан банку, зокрема фінансову стійкість, ліквідність, платоспроможність, ефективність операційної діяльності та дотримання регуляторних норм, що робить його комплексним і всеосяжним. Крім того, визначення враховує динамічність змін внутрішнього та зовнішнього середовища, що підвищує його актуальність в сучасних умовах функціонування банків. Завдяки своїй практичній спрямованості воно придатне для застосування як у банківській практиці, так і в регуляторному нагляді, адже відображає основні показники оцінки фінансового стану банків. Особливо важливо, що визначення поєднує кількісні (ліквідність, платоспроможність) та якісні (дотримання регуляторних норм) характеристики, що робить його багатовимірним.

2. Оцінка фінансового стану базується на інформаційній системі банку, реалізується за допомогою сукупності аналітичних прийомів і способів, які дозволяють виявляти і вимірювати вплив факторів на фінансовий стан і обґрунтовувати відповідні управлінські рішення.

3. Основними підходами до проведення оцінки фінансового стану банку є: коефіцієнтний аналіз та аналіз однорідних груп; рейтингові системи оцінки, що передбачають ранжування банків; комплексні оцінки банківського ризику;

статистичні моделі (системи «попереднього реагування»); стрес-тестування; макро- і мікропруденційний аналіз.

4. Аналіз методів оцінки фінансового стану вітчизняних банків свідчить про те, що багато внутрішніх банківських методик, застосовуваних в Україні, побудовані на основі коефіцієнтного аналізу.

5. Запропоновано методику проведення аналізу фінансового стану банківської установи, за якою буде проведений аналіз фінансового стану АТ КБ «Приватбанк» в другому розділі роботи і будуть розроблені рекомендації для підвищення ефективності його діяльності.

6. Проведений фінансовий аналіз діяльності банків України за 2017-2023 роки показав, що спостерігається тенденція зменшення кількості діючих банків в на 34%, що відобразилося на інших показниках розвитку банківської системи України.

7. Аналіз основних фінансових показників діяльності банків України показав, що за період 2017-2021 рр. спостерігається зростання як ВВП, так і власного капіталу банків, а на кінець 2022 р. відбулося їх зниження, яке пов'язано з воєнними діями на території нашої країни. На кінець 2023 р. спостерігається їх стрімке зростання на 25,94% та на 54,13% відповідно.

8. В Україні впродовж аналізованого періоду темпи зростання власного капіталу не відповідають темпам зростання ВВП, причому обсяги і темпи збільшення власного капіталу банків України є недостатніми. Незважаючи на поступове збільшення значення показника балансового капіталу як основи розвитку банківської системи, він залишається дуже малим і становить на кінець 2023 року лише 4,54% від ВВП, тоді як в країнах Центральної Європи цей показник становить понад 40%.

9. За 9 місяців 2024 року платоспроможні банки отримали історично рекордні 125,6 млрд. грн. чистого прибутку. Основними чинниками зростання прибутковості стали підвищення операційної ефективності та значне скорочення обсягу резервів, активне кредитування бізнесу та населення,

висока дохідність державних облігацій (зокрема військових), ефективне управління ризиками та зменшення частки проблемних кредитів.

10. Аналіз показників ліквідності банківської системи України за досліджуваний період показав, що всі показники перевищують нормативні значення в декілька десятків разів, Банківська система виявилася неспроможною трансформувати заощадження в інвестиції. Не всі акумульовані в банках кошти спрямовуються на інвестування, тобто частина кредитних пропозицій не знаходить інвестиційного споживача. У зв'язку з цим з'являється надлишок ліквідності банків та зменшується прибутковість банківських операцій.

11. За 9 місяців 2024 року ОВДП розмір вкладень банків у цінні папери на 87,06% забезпечений за рахунок ОВДП, що свідчить про відсутність інвестиційно привабливих інструментів на фінансовому ринку України.

12. Проведений аналіз фінансового стану АТ КБ «ПриватБанк» показав:

- активи і пасиви банку виросли за 2020-2023 роки на 119,55% і на початок 2024 року. В 2019-2023 роках спостерігається тенденція поступового збільшення вартості активів і пасивів банку, що свідчить про розширення діяльності банку;

- при загальних темпах зростання активів за 2020-2023 роки на 119,55% вартість кредитного портфеля збільшилася на 54,54%, а сума грошових коштів збільшилася на 58%;

- питома вага власного капіталу в пасивах АТ КБ «Приватбанк» протягом 2020-2023 років свідчить про високий рівень фінансової стійкості банку і позитивно характеризує його ділову активність;

- кошти клієнтів є найважливішою складовою пасивів банку, їхня частка у структурі пасивів змінювалася протягом аналізованого періоду. На кінець 2019 року цей показник становив 77,69%, на кінець 2020 року – 81,75%, на кінець 2021 року – 81,06%, на кінець 2022 року – 87,31%, а на кінець 2023 року – 81,69%. Загалом за аналізований період кошти клієнтів зросли на 4% в

абсолютному вимірі. Таке зростання вказує на збільшення вартості депозитів і коштів на поточних рахунках, що свідчить про високу довіру клієнтів до АТ КБ «ПриватБанк»;

- найбільшу питому вагу в кредитному портфелі банку займають кредити, які управляються як окремий портфель, тобто непрацюючі кредити. Позитивним є поступове зменшення їх питомої ваги в кредитному портфелі банку в 2020-2023 рр. з 71,13% до 61,85%. Якість кредитного портфеля підвищилась, оскільки знизилась питома вага резервів за кредитними операціями, а значить і обсяг проблемних кредитів в кредитному портфелі;

- за період 2020–2023 рр. спостерігається значне зростання регулятивного капіталу банку, що свідчить про активні заходи банку з нарощування капіталу для підвищення фінансової стійкості. Коефіцієнти достатності капіталу відповідають нормативним вимогам НБУ;

- банк демонструє стійкість і поступове покращення своїх показників ліквідності, особливо за коефіцієнтом загальної ліквідності та відношенням високоліквідних активів до робочих, що значно перевищують оптимальні значення. Однак основною проблемою залишається надмірно високий рівень миттєвої ліквідності, який свідчить про надлишок високоліквідних активів для швидкого виконання зобов'язань до запитання. Крім того, перевищення оптимальних меж коефіцієнта ресурсної ліквідності вказує на можливість покращення управління ресурсами. Рекомендується покращити управління короткостроковими активами та збалансувати структуру пасивів і активів для досягнення більш ефективного використання ресурсів.

- рентабельність активів (ROA) показує зростання з 6,41% в 2022 році до 11,92% в 2023 році, що є найвищим показником за весь аналізований період. Рентабельність капіталу (ROE) зазнала певних коливань, знизившись з 59,8% в 2019 році до 45% в 2020 році. Проте в наступні роки показник поступово стабілізувався, досягнувши 44,51% в 2023 році;

- значним джерелом доходів стали операції з цінними паперами, які з кінця 2020 року почали активно приносити прибуток: з 13 276 млн грн за 2020 рік до 36 384 млн грн за 2023 рік.

Отже, фінансовий стан ПриватБанку є стабільним та позитивним. Зростання активів і пасивів, покращення якості кредитного портфеля та ефективне управління капіталом забезпечили фінансову стійкість і підвищили довіру клієнтів. Проте існують певні недоліки, які потребують уваги. Основною проблемою є високий рівень миттєвої ліквідності, що свідчить про надлишок високоліквідних активів для оперативного виконання зобов'язань до запитання. Також, незважаючи на поступове зниження, значну частку кредитного портфеля все ще складають непрацюючі кредити, що створює ризики для фінансової стабільності. Додатково, перевищення оптимальних значень коефіцієнта ресурсної ліквідності вказує на потребу вдосконалення управління ресурсами для підвищення ефективності діяльності банку.

13. Цифровізація суттєво впливає на фінансовий стан банків України, на ключові фінансові показники діяльності банків. Основні фінансові показники, на які цифровізація банківських установ має найбільший вплив:

- чистий прибуток (Net Profit) збільшується в результаті зростання доходів і зниження витрат;
- чистий процентний дохід (Net Interest Income);
- чистий комісійний дохід (Net Fee and Commission Income);
- операційні витрати (Operating Expenses);
- коефіцієнт ефективності (Cost-to-Income Ratio);
- рентабельність активів (Return on Assets, ROA) та рентабельність капіталу (Return on Equity, ROE);
- якість активів та кредитний портфель;
- ліквідність банків (Liquidity Ratios);
- коефіцієнт капіталізації (Capital Adequacy Ratio).

14. Цифровізація покращує фінансовий аналіз діяльності банків завдяки автоматизації збору, обробки та аналізу даних. Вона генерує великі

обсяги транзакційної інформації, що дозволяє банку в реальному часі відстежувати ключові показники ефективності, аналізувати поведінку клієнтів та прогнозувати їхні фінансові потреби. Такий підхід дає можливість своєчасно виявляти ризики неплатежів, оцінювати кредитоспроможність та запобігати фінансовим втратам. Оперативний доступ до даних сприяє прийняттю більш обґрунтованих управлінських рішень. Банк може швидше коригувати стратегії, перерозподіляти ресурси та реагувати на зміни у макроекономічному середовищі.

15. Застосування коефіцієнтного методу оцінки фінансового стану банку дозволяє детально і всебічно дослідити діяльність банку і виявити специфічні риси його функціонування, але не дозволяє визначити узагальнюючу оцінку фінансового стану. Тому для оцінки фінансового стану необхідно використовувати методи, які дозволяють оцінювати фінансовий стан одним показником. Тому для вдосконалення оцінки фінансового стану банків було запропоновано використовувати агрегований показник оцінки фінансового стану банку. Визначені агреговані показники оцінки фінансового стану АТ КБ «Приватбанк» показали, що в 2020-2023 роках фінансовий стан АТ КБ «Приватбанк» покращувався.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Буряк А.В. Теоретичні підходи до визначення змісту банківської діяльності. *Ефективна економіка*. 2021. №10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=727>
2. Герасимович А. М., Парасій-Вергуненко І. М., Кочетков В. М. та ін. Аналіз банківської діяльності. Київ: КНЕУ, 2020. 599 с.
3. Дзюблюк О. Актуальні проблеми розвитку банківської системи України. *Банківська справа*. 2016. № 1. С. 3–32. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/3680/1/%D0%94%D0%B7%D1%8E%D0%B1%D0%BB%D1%8E%D0%BA%20-%D0%90%D0%BA%D1%82%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B8%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83%20%D0%B1%D0%B0%D0%BD%D0%BA%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B8%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8.pdf>
4. Дрозд І.В. Організаційно-функціональна трансформація банківського сектору економіки України: дис. канд. екон. наук: 08.00.08. ДВНЗ «УБС». Київ, 2019. 312 с. URL: <https://ser.net.ua/index.php/SER/issue/download/16/15>
5. Коваленко В. В. Управління проблемними банками в системі забезпечення фінансової стійкості банківської системи. *Вісник Дніпропетровського університету*. 2020. Вип. 4 (2). С. 67–72/ URL: <http://vestnikdnu.com.ua/>
6. Крухмаль О., Криклій О. Особливості фінансового аналізу банку. *Економічний аналіз*. 2012. Т. 11 (1). С. 377–383. URL:

https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstreamdownload/123456789/50064/1/Krukhmal_Krikley.pdf

7. Вінниченко О. В., Гудзь А. В. Фінансовий стан банку та методи його оцінки в Україні. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2020. №69. С. 218–228. URL: <http://btie.kart.edu.ua/article/view/200560>
8. Дропа Я. Б. Фінансовий аналіз : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 238 с. URL: <https://econom.lnu.edu.ua/wp-content>
9. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / М.Р. Лучко, С.М. Жукевич, А.І. Фаріон. Тернопіль:, THEУ, 2016. 304 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream>
10. Бобиль В. Використання показників рівня якості управління ризиками в процесі оцінювання фінансового стану банку. *Загальноекономічні питання Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2020. № 69. URL : <https://crust.ust.edu.ua/server/api/core>
11. Погореленко Н. П., Остроушко Н. П. Забезпечення фінансової стабільності банківського сектора України в сучасних умовах. *Бізнес Інформ*. 2013. № 12. С. 306–311. URL : <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>
12. Швайко М. Л., Микиша А. Д. Сучасні тенденції розвитку банківської системи України. *Соціальна економіка*. 2022. №63. С. 145–155. URL: <https://periodicals.karazin.ua/socceconom/article/download/20864/19673/>
13. Стечишин Т. Б. , Луців Б. Л. Банківська справа: навчальний посібник [2-ге вид. випр. і доповн.]. Тернопіль: THEУ, 2019. 404 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/40887/1/%D0%91%D0%B0%D0%B%D0%BA%D1%96%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D1%81%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9.pdf>
14. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2121-14>

15. Про Національний банк України: Закон України № 29 від 20.05.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14/ed19990520#Text>
16. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 40 від 16.07.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
17. Правила організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України: затвердж. Постановою НБУ № 120 від 13.11.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0120500-18#Text>
18. Положення про ліцензування банків: затвердж. Постановою НБУ № 149 від 22.12.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0149500-18#Text>
19. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Інструкція. Затв. Постановою Правління НБУ № 368 від 26 вересня 2001 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>
20. Методичні рекомендації щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України: затвердж. Постановою НБУ № 460 від 06.08.2009 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0460500-09#Text>
21. Core Principles for effective banking supervision. URL: https://www.bis.org/basel_framework/standard/BCP.htm
22. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
23. Малахова О.Л., Михайлюк Р.В. Управління фінансовою стійкістю банків: Навчальний посібник. Тернопіль: Вектор, 2011. 300 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/532/1/malakhova_ufsb.pdf
24. Дзюблюк О.В., Михайлюк Р.В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи: Монографія. Тернопіль 2009. 305 с. URL:

http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/525/1/finansova_stiyk_bankiv_dzublyck.pdf

25. Малахова О.Л. Методичні вказівки з вивчення дисципліни «Управління фінансовою стійкістю банку і монетарне регулювання». Тернопіль: THEU, 2018. 65 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/29508/1/%d0%a3%d0%a4%d0%a1%d0%91%d0%bc%d0%b5%d1%82%d0%be%d0%b4.%20doc%20%281%29.pdf>

26. Рибалко А., Зайцев О. Сучасні підходи до аналізу фінансових результатів діяльності банківської установи». *Економіка та суспільство*, 2020. № 21. С. 114-122. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/37>

27. Кочетков В. М. Організація управління фінансовою стійкістю банку в ринкових умовах: монографія. К : Вид-во Європейського університету, 2003. 300 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?P21DBN=EC&I21DBN=EC_PRINT&S21FMT=fullw_print&C21COM=F&Z21MFN=284033

28. Марич М.Г., Марич А.В. Оцінка фінансової стійкості комерційних банків України на сучасному етапі розвитку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 17. С. 698–703. URL: <http://www.global-national.in.ua/issue-17-2017/26-vipusk-16-kviten-2017-r-2/3202-marich-m-g-marich-a-v-otsinka-finansovoji-stijkosti-komertsijnikh-bankiv-ukrajini-na-suchasnomu-etapi-rozvitku>

29. Нетудихата К.Л., Пташнюк І.В. Рейтингове оцінювання діяльності банківських установ (на прикладі середніх банків України). *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. № 2 (08). С. 94-99. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=evzdia_2017_2\(2\)_20](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=evzdia_2017_2(2)_20)

30. Статистика. Наглядова статистика. Показники діяльності банків. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/passive/2024/>
31. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
32. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua>
33. Офіційний сайт АТ КБ «ПриватБанк». URL: <https://privatbank.ua>
34. Чистий прибуток ПриватБанку за три квартали цього року перевершив результат за весь 2023 рік. URL: <https://forbes.ua/news>
35. Цінні папери в портфелі депозитних корпорацій (крім Національного банку України) URL: https://bank.gov.ua/files/3.4-Securities_assets.xlsx
36. ОВДП, які знаходяться в обігу, за сумою основного боргу. URL: https://bank.gov.ua/files/Depository/T-bills_debt.xlsx
37. Diener F., Špaček M. *Digital Transformation in Banking: A Managerial Perspective on Barriers to Change. Sustainability*. 2021, № 13(4), 2032; <https://doi.org/10.3390/su13042032>
38. Claudia Ghertescu, Alina Georgiana Manta, Roxana Maria Bădîrcea, Liviu Florin Manta. How Does the Digitalization Strategy Affect Bank Efficiency in Industry 4.0? A Bibliometric Analysis. *Systems*, 2024. № 12(11), 492; <https://doi.org/10.3390/systems12110492>
39. Наглядова статистика Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>
40. Офіційний сайт Приват24. URL: <https://next.privat24.ua/>
41. Береславська, О. Трансформація банківських послуг в умовах цифровізації. *Економіка та суспільство*, 2024. № 60. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-99>
42. Приходько Н., Щербина Д. Вплив цифровізації на фінансовий стан банківських установ України. *Матеріали Наукових економічних читань «Сталий розвиток в умовах цифрової трансформації економіки», присвячених*

пам'яті першого декана Інженерно-економічного факультету НУК професора В. Ч. Лі. Миколаїв: НУК, 2024.

43. Щербина Д. Вплив цифрової трансформації на ефективність фінансового аналізу банків України. *Матеріали Наукових економічних читань «Сталий розвиток в умовах цифрової трансформації економіки», присвячених пам'яті першого декана Інженерно-економічного факультету НУК професора В. Ч. Лі.* Миколаїв: НУК, 2024.

44. Копилова О.В., Пічугіна Ю.В., Гончар К.О., Діджиталізація банківського сектору України – виклики та перспективи. *Економіка та суспільство.* 2023. № 50. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-47>

45. Барановський, О., Боярко, І., Злуніцина, Т. Методичні підходи до оцінювання впливу якості трансформаційних процесів на розвиток фінансового сектору. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2021. № 1(36). С.203–209. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v1i36.227750>

46. Коваленко, В. В. Методичні підходи до визначення рівня фінансової стійкості банківської системи. *Актуальні проблеми економіки.* 2011. № 7(121). С.232-240.

47. Ковч Т. Методичні підходи до оцінки ефективності фінансового моніторингу в комерційних банках. *Економічний аналіз.* 2011. Вип. 9. Ч. 1. С. 55-59.

48. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій: монографія. К.: Київськ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. 580 с.

49. Міщенко С.В. Проблеми оцінки впливу стабільності функціонування грошово-кредитної сфери на економічну безпеку країни // *Фінанси України.* 2010. № 7. С. 35-49.

50. Науменкова С. В. Обґрунтування методичних підходів до оцінки стійкості фінансової системи: Інформаційно-аналітичні матеріали. / С. В. Науменкова, Р.С. Лисенко, Д.С. Попов та інші / Вип.6. К.; НБУ. Центр наукових досліджень. 2006. С. 53-95.

51. Ребрик Ю.С. Рання діагностика кризи ліквідності як інструмент антикризового управління ліквідності банку URL: <https://fkd.net.ua/index.php/fkd/article/download/1061/1071/2797>

52. Карчева Г. Використання методів непараметричної статистики для оцінки ризику ліквідності банків. *Вісник Національного банку України*. 2007. №7. С. 31–34.

53. Білик М. Д., Савченко Л. В. Моделювання фінансової стійкості банку в умовах кризи. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2011. № 2. С. 127-135.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Таблиця А.1

Звіт про фінансовий стан АТ КБ «Приватбанк» за 2020-2023 роки

Найменування статті, млн. грн.	На 31.12.2019	На 31.12.2020	На 31.12.2021	На 31.12.2022	На 31.12.2023
1	2	3	4	5	6
АКТИВИ					
Грошові кошти	45894	49911	52835	96380	152282
Кошти в інших банках	27118	25059	26243	103837	134237
Кредити і аванси клієнтам	59544	55021	68218	68084	92019
Поточні податкові активи	2257	6660	9978	10179	4
Інвестиційні цінні папери	152157	221661	222277	239752	271847
Інвестиції в асоційовані компанії	3379	2933	1989	2155	2340
Інвестиції в нерухомість	155	30	30	30	30
Основні засоби і нематеріальні активи	6480	7642	7362	6617	6690
Інші активи	12739	13608	12364	13562	20559
Усього активів	309723	382525	401296	540596	680008

1	2	3	4	5	6
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ					
Інші залучені кошти	7721	0	0	128	2630
Кошти банків	201	2	3	0	0
Кошти клієнтів	2402621	312708	325303	471970	555525
Поточні податкові зобов'язання	0	0	0	0	25790
Відстрочені податкові зобов'язання	121	146	159	0	0
Інші фінансові зобов'язання	2639	4059	3770	2634	3038
Забезпечення	2363	10687	3651	5804	5438
- резерви за кредитними зобов'язання	290	329	373	1280	1111
- інші забезпечення	2073	10358	3278	4524	4327
Інші нефінансові зобов'язання	1528	2098	1795	2271	2741
Усього зобов'язань	255194	329700	334681	482807	595162

1	2	3	4	5	6
КАПІТАЛ					
Статутний капітал	206060	206060	206060	206060	206060
Емісійний дохід	23	23	23	23	23
Результат від операцій з акціонером	12174	12174	12174	12174	12174
Інші резерви	-660	-2248	-4091	-15168	-1741
Резерви та інші фонди банку	6850	8481	9696	11449	12959
Накопичений дефіцит	-169918	-171665	-157247	-156749	-144629
Усього капіталу	54529	52825	66615	57789	84846
Усього пасивів	309723	382525	401296	540596	680008

ДОДАТОК Б

Таблиця Б.1

Звіт про прибуток чи збиток та іншій сукупний дохід АТ КБ «Приватбанк» за 2020-2023 роки

Показники (млн.грн.)	2019	2020	2021	2022	2023
1	2	3	4	5	6
Процентні доходи	33841	33563	35854	43686	66238
Процентні витрати	-14174	-11961	-6537	-3786	-6616
Чистий процентний дохід	19667	21602	29317	39918	59622
Резерв на знецінення кредитів і авансів клієнтам	-4	-1809	-856	-15396	-4588
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на знецінення кредитів і авансів клієнтам	19663	19793	28461	24522	55034
Комісійні доходи	24575	27649	35057	32945	41589
Комісійні витрати	-6386	-8888	-11840	-12505	-17150
Чисті комісійні доходи	18189	18761	23217	20440	24439
Прибуток від інвестиційних ЦП і інвестиц.нерухомості	-1522	0	0	0	0
Чисті прибутки від інших фін.активів,які оцінюються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	8	16053	-7634	2727	4648

1	2	3	4	5	6
Чисті прибутки від операцій з іноземною валютою, її переоцінки	9099	-4357	4243	6895	9098
Зменшення корисності від інвестицій в асоційовану компанію	0	-124	0	0	0
Інші прибутки мінус збитки	2113	1090	1088	2360	-9692
Збитки від знецінення приміщень, немат.активів, інвестиц.нерухомості	0	-256	-873	267	185
Знецінення майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя	-126	0	0	0	0
Адміністративні та інші операційні витрати	-14815	-26664	-13435	-7855	-10946
Прибуток/(збиток) до оподаткування	32609	24296	35067	34672	72766
Доходи / Витрати на податок на прибуток	0	6	-17	-4474	-35001
Прибуток (збиток) за рік	32609	24302	35050	30198	37765